

KAITSE KODU

1. september 1929

NR. 35/36

Hind 20 senti

SARU.

 Tingimata külastage
 Näitus-Messil
„KREENBALTI“ paviilioni,
 et kodumaa tekstiilvabrikute rikkalikust
 ja mitmekesisest toodangust saada üle-
 vaadet.

Balti Puuvilla Ketramise ja Kudumise Vabriku A-S.

Eesti Niidivabriku Ühisus.

Kreenholmi Puuvillasaaduste Manufaktuuri O.ü.

Sindi Kalevi Vabriku Ühisus.

Eesti kogukondlikkude omavalitsuste poolt asutatud

EESTI OMAVALITSUSTE KINNITUSSELTS

„OMA“

töötades mitte üksiku kildkonna, vaid kogu rahva huvides on suut-
 nud enda ümber koondada kõige laialdasema kinnitusvõtjate pere.

TULEKINNITUSE ALAL—vabrikute, hoonete, kaupade, korterisiseseadete, loomade
 j. n. e. kinnitus igasuguses suuruses.

ELUKINNITUSE ALAL—kapitali kinnitused surmajuhtudeks ja üleelamise korra-
 ks. Pärandusosade, kaasavarade ja laste koolirahade kindlusta-
 mine.
 Abielupaaride kinnitamine ja palju teisi kindlustusviise.

KÕIGE SOODSAMAD KINNITUSMAKSUD.

SOLIIDNE EDASIKINNITUS. — — — — — ÕIGLANE KAHJUDE REGULEERIMINE.

— — — — — Kõik eestlased koonduvad oma rahvusliku kinnitusasutuse „OMA“ ümber. — —

Seltsi juhatus ja peakontor: **Tartus, Lihaturg 7, kõnetr. 3-44 ja 5-62**

Peaagentuur: **Tallinn, Harju tän. nr. 48, kõnetr. 18-58.**

Agendid igal pool.

Kõik põllumehed ja tarvitajad

**kindlustavad oma
varandused
ja elu**

EESTI LLOYDIS!

Proovi­ge, siis veendute E. T. K.

omatööstuse saaduste headuses!

E. T. K. toosi- ja ämbrikilud

E. T. K. sprotid

E. T. K. sõstra- ja õunaveinid

E. T. K. kohvid

valmistatakse tarvitajate huvides pari-
matest tooresainetest valju kontrolli all.

**Hea maigu ja täie väärtuse poolest E. T. K. omatööstuse saa-
dused on tarvitajaskonnas nõutavaimaid kaupu.**

Nõudke igalt poolt.

Eesti Tarvitajate Keskühisus.

Suures valikus

igasugu Inglise kalevikaubad naiste- ja meesterahvastele.

Alati saadaval:

Naisterahvastele

plüüsi, mantli-, kleidi- ja pesuriideid. Kõiksugu siid-, poolsiid- ja puuvillaseid voodririideid. Crêpe de chine'i ja crêpe georgette'i.

Meesterahvastele igaks hooajaks

ülrikonna-, palitu-, püksi-, pesu- ja igasugu voodririideid.

Müük suurel ja väikesel arvul.

Soovitab suures väljavalikus Inglise Magasin

H. GUTKIN

Tallinn, Viru tänav 4

Kõnetraat 9-46.

JÄRVAKANDI KLAASIVABRIK

Vabrik: Järvakandis. Tel. Lelle 7. Kontor: Tallinnas, Süda 1. Tel. 15-38, 5-27.

Fourcault sisseseade

valmistab moodsa mehaanilise tööstusviisi juures

kõrgeväärtuslikku

heledat tahvelklaasi

igas suuruses ja paksuses.

Järvakandi spetsiaal-aknaklaas on headuselt parem vastava sordi import-klaasist.

Tellimised kodumaa tarvitajatelt täidetakse väljaspool järjekorda mõne päeva jooksul, sest produktioon ületab siseturu kogutarviduse mitmekordselt.

Ainus mehaaniline klaasitööstus Eestis.

Ainus mehaaniline klaasitööstus Eestis.

Igasugused järelepärimised leiavad kiire ja hoolika tähelepanu.

Tallinna Eesti Majandusühisus

Suurim müügiühisus Põhja-Eestis.

Tallinn, Estoonia puiestee 21, telef. 85.

Kõige paremad ja meie oludele vastavamad on:

Rehepeksumasinad: **SVECIA**,

Kartulivõtmismasinad: **REIMA**,

Koristamismasinad: **SVECIA**,

Koorelahutajad: **ALFA**,

Piimatalitusmasinad: **ASTRA**,

Mootorid: **HERKULES**,

PIIMAVEOKANNUD kõige kuulsamatest Rootsi ja Saksa vabrikutest.

Piimatalituste ja koorejaamade sisseseaded.

Sügiseseks hooajaks soovitame igasuguseid

kunstväetisaineid, veskikivi valamise materjale.

Möödukad hinnad.

Soodsad maksutingimused.

Abikauplused Tallinnas: S. Pärnu maantee 30. S. Tartu maantee 51.

A.-S. Trikoo-, pitsi- ja sukavabrik

OSKAR KILGAS

Tallinn, Volta tän. 3. Telefon 2-23.

— Valmistab: —

Siidsukki	Siidpesu
Floorsukki	Siidkleidiriidet
Villaseid sukki	Pesupitse
Laste sukki	Paelu
Meester. sokke	Laste ülikondi
Trikoopesu	Supelülükondi
Spordiülükondi.	

Ainukene sellelaadiline suurtööstus Eestis. Kaubad vabriku märgiga varustatult saadaval igal pool üle maa.

Nõudke ainult meie kaupu.

Pärnu Majanduse Ühisus.

Suurim ühistegeline ostu-müügiühisus Eestis.

Liikmeid 3780.

Kaupade läbimüük aastas	Kr. 2.720.000.—
Oma tegevuskapital	„ 620.000.—
Oma kinnisvarad	„ 340.000.—
Bilanss	„ 1.100.000.—

Veenduge ise selles, et kõige paremaid ja kauni- maid Eestis valmistatud

Crêpe-de-Chine'i, mantlivoodri, kleidi ja kúbarariiet, siidist ning kunsti siidist, trikoori et, siid-, mako-, floor-, villaseid sukki ja sokke, kõlapitsi, spordi- ja võrksárke, siid-, rips-, pesu- ja korporatsioonipaelu, kummipaela, sukahoidjaid, kaelasidemeid jne. jne.

tóótab välja

p a e l a v a b r i k

„RAUANIIT“ A. S.

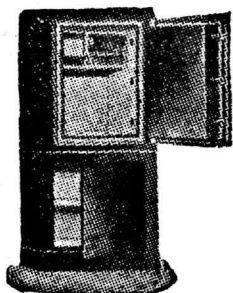
Tallinnas,

missugused hinnalt kui ka headuselt võistlevad
välismaa omadega.

Nõudke igalpool Eestis ainult „Rauaniidi“ vabriku saadusi.

Masinaehituse- ja kassakapitehas

„CAVERNA“

Tallinnas, Pääsukese uul. 4, kõnetr. 31-12.

Tubaka-, papi- ja seebitööstuse masinad, tulekindlad teraskassakapid, erifi tugevad, lihtsad naftamootorid, garanteeritud headuses piimapastörisaatorid.

Külastage näituse ajal meie vabrikut!

G. BIRK'i

auru-värvimise ja keemilise (bensiiniga)
puhastuse tööstus
ASUTATUD 1820. AASTAL.

Tallinn, Maakri tän. nr. 23.
Telefon nr. 13-18.

Värvimine, vanutamine, käärimine, dekateerimine, apreterimine ja pleekimine; ülikondade, kleitide, palitute, siidriiete jne. keemiline puhastamine.

Pressimine Ameerika HOFFMAN'S METHOD masinal.

Vaneim tööstus Eestis.

Omab „Grand Prix“ ja 7 kuldauraha
1904.-9. aastani.

Kaitset õnnetuste vastu
ja muretuid musti päevi
saavutate, kui kinnitate oma varanduse ja
elu vanimas ja kindlaimas kinnituse seltsis

Esimeses Eesti Kinnituse Seltsis „EEKS“

asutatud 1866. aastal.

PEAKONTOR:

Tallinnas, Lai t. 1, omas majas.
Kõnetraat 7-85.

OSAKONNAD:

Tartus, Valgas, Petseris ja Viljandis.
Esindajad igal pool üle maa.

KINNITUSALAD:

Tulekinnitus,
Koduloomakinnitus,
Elukinnitus,
Klaasikinnitus,
Murdvarguse vastu kinnitus.

Kapitalid üle Kr. 350.000.—

Soliidne edasikinnitus
kodu- ja välismaal.

Nõudke alati EEKS'ILT selgitust enne kui
kuski kinnitate oma varanduse või elu.

KAITSE KODU!

Tellimishind: aastas 6 krooni, poolaastas 3 krooni, veerandaastas 1 kroon 50 senti, kuus 50 senti.

Üksik number 20 senti.

Nr. 35/36.

Kuulutuste hinnad: ¼ lehek. teksti ees Kr. 50, tekstis ja tagumise kaane välisküljel Kr. 80, teksti järel Kr. 40 ja kaante sisekülgedel Kr. 60. — Vähemad kuulutused proportsionaalselt odavamad.

Ilmub üks kord nädalas.

Toimetus ja talitus: Tallinnas, Kaarli tän. 8, Kaitseleidu staabis. Tel. 370. Toimetuse kõnetunnid igal ärpäeval kella 10—12 e. l. Kaastöö arvatakse ainult siis tasu alla, kui sellele tasundumine peale kirjutatud. Tarvitamata ja tagasisaamiseks markimata käsikirju alal ei hoita.

Väljaandja: Kaitseleidu peastaap. Vastutav toimetaja: kol.-ltm. J. Maide. Tegev toimetaja: L. Sõerd.

MISSUGUSELE MAJANDUSALALE EHITADA?

„Kaitse Kodu!“ kirjutanud Leo Sepp.

Leo Sepp.

Eesti on põllumajanduslik maa ja uue valitsuse deklaratsioon ütleb, et põllumajandusele peame ehitama oma majanduse. Põllukultuuri tõstmiseks tulevad juhtida vabad summad, põllutoodangu suurendamiseks võtta tarvitusele kõik abinõud.

Kui üksikasjalisemalt tutvuda meie põllumajanduse seisukorraga, siis leiamegi tõepoolest, et meil siin seisab ees veel määratu üles-

anne. Suured sood ja võsastikuga kaetud ülesharimata maa — see on üldine pilt, ja ainult saarekestena paistavad tihti seal vahel korralikud põllud. Ja needki põllud annavad saaki ainult väikese osa sellest, mis saadakse läänes põllult kõrge kultuuri juures. Kõrge pinnavesi kipub rikkuma vilja, eriti vihmarohketel suvedel, kuid

selle juures ei suuda me tarviliselt puhastada ja süvendada jõgesid ning kaevata kraave, et hoida ära igal pool uusi soostumisi.

Igal pool, kuhu ulatub silm, on tarvis seepärast tööd, vaeva ja kapitali, et põllupinda suurendada, maad kuivatada, põlluharimise meetodeid parandada, et meie maa, lääne põllumaa eeskujul, ei toidaks mitte ainult sadasid tuhandeid inimesi, vaid miljoneid.

Väikese kapitaliga pealehakkamine toob selle juures tihti ainult asjatut kahju ja kulu. Suured ja kallid magistraalkraavid on asjatud ja vajuivad ajajooksul kinni, kui kõik ümbruskonna maad omakorda pole vastavalt torutatud, ja puhastamata jõgedesse juhitud vesi kõige eeskujulikumatest kraavistikudest toob ainult uputusi, mis loodetavad kasud kuhjaga hävitavad.

Ja kui seepärast mõni asjatundja kultuurtehnik paberi peal arvestab välja, kui palju kapitali nende suureulatuslike tööd läbiviimiseks läheb tarvis, siis on seda kümned ja kümned miljonid kroonid, mis iga aasta mil-

joneid kroone intressidena nõuavad, peale kapitali enese kustutamise.

Paratamatult tuleb seejuures aga meelega, et maailmas on palju maad, mis ei tarvita ei kraavitamist, väetamist ega sügavküнди. Kuid saak on mitmekordne, võrreldes sellega, mis suudab anda meie kõige paremini kultiveeritud savivõi liivamuld. Ja kus selle tagajärjel põllumees oma saadusi kasu saades võib müüa hinnaga, mis meil ei kata tööpalka, rääkimata kapitali intressidest ja tasumisest.

On seepärast kuritegu, kui soodustustega ja soovitustega meelitatakse põllumajandus kapitali investeerimisele ja sellega enam-jagu võlgadesse — kui ei kindlustata ühtlasi investeeritud summade tagasisaamise võimalust, kui ei anta ühtlasi kaitset soodsamates oludes töötavate võistlejate vastu, kes tihti koguni süsteemiliselt, oma hindade reguleerimiseks, ülejääke veavad välja, kui tarvis, ka a l l a h i n n a.

Kogu Euroopas ei tee näiteks teravilja hindade mitte kohalik põllumees oma tootmiskulude kohaselt, vaid Ameerika viljasaagi ülejääkide suurus, mis määratakse realiseerimisele. Moodsa põllumajanduse juures ei saa aga teravilja tootmist täielikult lõpetada, sest see tähendaks enam-vähem karjakasvatavate nomaadide kultuurile laskumist, vaid teravilja kasvatamine jääb paratamatult ka siis tähtsaimaks põllumajandusharuks, kui Ameerika vilja ülejääkide realiseerimise hind ei kata Euroopa tootmiskulusidki. Teravilja kaitsetollide küsimus ei ole seepärast mitte ainult väliskaubanduse tasakaalustamise küsimus, vaid hinnapoliitiline küsimus üldse, kaitse, et tähtsamad harud põllumajanduses ei annaks mitte otsekohest kahju, mida teised põllumajandusharud oma kasudega peavad katma. Puudujäägid teravilja tootmisel on seepärast põllumajanduslik vähjatõbi, ning seni, kuni on see haigus, on põllumajanduse intensiivsemaks muutmine ja sinna kapitali mahutamise lubamatu kergemeelsus.

Tahaksime seepärast ka meie oma põllumajandust nüüd hakata eriliselt arendama ja sinna juhtima uusi kapitale, tuleks meie põllumajanduse seisukorda ka sellest küljest asjalikult — eriti ilma demagoogiata — selgitada ja uut investeerimistel vastavalt anda kindlustust.

Kuid mitte üksi hinnapoliitikat ei tule põllumajanduse arendamisel pidada silmas, vaid ka turgude küsimust. Siin näeme kõige selgemalt, kuivõrra on seotud põllumajanduse huvid teiste majandusalaade huvidega.

Kõige loomulikum ja soodsam on põlluma-

jandusele lähema alevi või linna turg. Ei tule kanda transportkulusid ega anda ära saadavast hinnast osa vahetalitajaile. Ka kõige vähem tähtsa aine realiseerimine on võimalik ning otsekohe makstava sularaha eest. Ületab aga pakutavate ainete hulk kohaliku tarviduse, siis muutuvad loomulikult ained kohapeal väärtuse tuks — ning selle olukorra tekkimise ärahoidmiseks tulevad saata ülejäägid pealinna või teistesse suurematesse linnadesse, lõppülejäägid — välismaale. Kuid nende ülejääkide realiseerimisel tulevad kanda juba ülaltähendatud kõrvalkulud, hindade kõikumise riisiko, raha-protsendid transpordi peale kuluva aja eest jne. Mida suuremad on seepärast need väljaveetavad „lõppülejäägid“ kohal realiseeritud hulgaga võrreldes, seda rohkem peab põllumajandus kandma kõrvalkulusid, seda vähem saab ta oma ainetest eest, seda vähem on ta tasuvus. Seepärast ei saa seal, kus põllumajandus töötab kas täieliselt või üksikute harudel peaaesjaliselt ekspordiks, põllumajandus olla kunagi nii intensiivne kui ta on neil mail, kus kõik ained kohapeal ära tarvitatakse. Kõige piltlikuma näitena peab nimetama seepärast Saksamaad, kus suur tööstuslik tõus ja suurlinnade tekkimine põllumajandust ei ajanud kängu, vaid, ümberpöörduvalt, põllumajandusele andis arenemiseks kõige soodsamad võimalused ning võimaldas kõige intensiivsemat põllukultuuri.

Ei tähenda seepärast igakord põllumajanduse kadu asjaolu, et linnad kasvavad ja tekkivad uued majandusalad maalt tööjõudu tõmbavad ära. Küll tähendab see aga kadu siis, kui rahvas maalt põgeneb vähjatõbise põllumajanduse juurest, kus töötamine on kujunenud mõtetuks eneseekspluuteerimiseks, et linnades töötute hulki suurendades end katsuda elatada ära kas või ajutistel hädaabi-töödel. Kuid säärane olukord on kõike muud, ainult mitte õnnistus linnadele, või eriti näit. tööstusele, kes omakorda kaotab jõukas põllumajanduses oma parima ostja ning tarvitaja.

Põllumajandus on meie majanduselu nurgakivi. Kuid samuti nagu hoonet ei saa püstitada ainuüksi nurgakivile, vaid selleks on tarvis veel palju muud, suuri ja väikesi kive ning sidematerjali, siis on ka ekslik väita, et meie oma majanduselu ehitame põllumajandusele. Põllumajanduse oma huvid nõuavad tungivalt, et kõik majandusalad areneksid, oleksid jõukad ja kasulikud ostjad. Mitte ühe ala arendamine teise kulul, vaid õiglane huvide kooskõlastamine ja kõikide majandusalaade terve ja loomuliku arenemise võimaldamine peab olema meie majandusprogramm.

VAARAODEMAA ISESEISVAKS.

Mida tähendab Egiptus Briti maailmariigile.

Üks pilk kaardile — ja igapähele peaks olema selge, mida Briti maailmariigile, tolele kõikide aegade kõige suuremale ja omapärasemale rahvastekoondisele, tähendab Egiptus. Siit käib läbi kõigisse viide maailmajakku ulatava hiiglaste elusoon; ja ühtlasi on siin see elusoon kõige hellem, siin on Briti riigi Achillese kand. Suez kanal on anglo-sakside maailmariigis selleks tähtsaks ja ainsaks läbikäigutee väravaks, mille kaudu läheb ühendus emamaalt Ida-Aafrikasse, Mesopotaamia naftaväljadele, India rikkustele, Birma riisi- ja naftamaale, Malakka toorkummi maa-aladele, Austraaliasse, Uus-Meremaale, oleviku ja tuleviku Vahemerele — Vaiksele ookeanile. Briti hiigla-impeeriumil on kolm tähtsat mereteede sõlme: Gibraltar, Suez ja Singapore (Malakka väin). Aga tähtsaim, eluliseim neist on ikka Suez oma ümbrusega.

Suez kanal kõige lähem ümbrus, maa-koht, mille ta läbib, on iseendast tühi, paljas ehitatud kōrō, kōu mitte rügeda elukohtadeks neid kunstlikke garnisonide ja valvepostide linnakesi, mis inglased kaitseks kõrveröövlaste eest ja üldse „igaks juhuks“ ta kallastele — kuumale, surnud kõrvelivale — ehitanud. Aga need inimasulad püsivad ainult seetõttu, et neil on tagamaa Egiptus, kust sinna viiakse joogivesigi, mida pole leida soolases kõrves. Egiptus on Suez kanali kõige lähemaks ja hädavajaliseks seljataguseks nii eluliselt, geograafiliselt kui ka strateegiliselt. Suez kanalit, seda maailma, ühtlasi Briti titaani-riigi, tähtsamat elusooni võib küllaldase kindlusega omada ja valitseda ainult see, kel on kindlustatud seljatagune Egiptus.

Ja nüüd on Inglismaa ilma faktilise rõhumiseta, ilma vähemagi võitluseta annud Egiptuse iseseisvaks, kuna see oli faktiliselt üheks tähtsamaks liikmeks ta rahvaste-maade koon-dises....

Meile võib too Briti samm ehk esimesel pilgul näida arusaamatuna. Aga ometi on see uueks suurejooneliseks tunnistuseks Briti poliitika tarkusest, painduvusest. On tunnistuseks, et Briti hiiglane, kelle tugevuse kohta meilgi nii ida-naabri kui ka vaenumälestustest mitte täiesti vabaneda suutnud Saksamaa allikaist levitatud kahtlevaid, isegi üleolevaid kuuldusi, — et see vana Briti hiiglane on veel ikka küllalt tugev ja ajakohaselt tark lahendamata oma probleeme suurejoonelise vastutulekuga üksikutele rahvastele. Suurejoonelisusega, mis teeb aina tugevamaks toda omapärasest ühtekuuluvuse sidet, mis köidab kõiki Briti ku-

ningakrooni alla kuuluvaid mitmekesiseid maid ja rahvaid.

Asjatu tundub siinkohal hakata kirjel-dama Egiptuse pikka ajalugu. On küllalt mainimisest, et see on maailma vanim kultuurimaa — ta ajalugu on juba 6000 aastat vana. Vähe-malt ulatuvad nii kaugele esimesed kindlakujulised, ülesmärgitud teated ta ajaloo-st. Juba see asjaolu, et nii ammu seal Niiluse orus võis tek-kida kultuur, mille tunnusmärke püramiidide, obeliskide, hiiglatemplite ja -kujude näol imet-leme veel praegu sügava aukartusega — juba see, et sel maal tekkis esimene kauapüsiv riik-lik ja ühiskondlik kindel kord, siin tekkis, olgu muuseas tähendatud, ka mõiste troonist kui valitsemise sümbolist, — see kõik tunnistab, kui õnnistatud on too Niilusemaa looduse poolt, kui suurt osa ta praegugi võib mängida ja män-gib maailma majanduses. Teiseks — Egiptuse ajalugu oma vahelduva ajajärkude rohkusega, suurriikliku minevikuga, oma suure mõjuga inimkonna arengu loole, kõik see tunnistab ka,

Kalmistu püramiidide ja palmide keskel.

kui tähtis oli ta asend juba vanal ajal: asend kahe suure maailmajao ja kahe suure maailma- mere ühenduspunktina.

Aga juba Makedoonia Aleksandri loodud hiiglariigi lagunemisest algas Egiptuse poliitilise tähtsuse tagasimine, ja juba Rooma impeeriumis, mille hiiglakehasse ta suleti Antoniuuse ja Cäsari poolt, oli Egiptusel ainult majanduslik tähtsus. Too majanduslik tähtsus oli küll suur — siit sai Room suure hulga oma viljast —, aga ometi oli Egiptus poliitiliselt ainult provints. Provintsiks oli ta ka Bütsantsile, ühtlasi segastes oludes kaotades ikka enam ja enam oma majanduslikku tähtsust. Pärilangus, tolle maa suure mineviku ja viljarikkuse kohaselt otse kurbloolik langus, tuli, kui langes kokku ka greeklaste Bütsantsi riik: Egiptus langes kolmandajärguliseks maaks, kus valitses kord üks, kord teine rahvas, langes osadeks, rahvas langes algelisse kultuuritusse, põllud jäid sööti, niisutuskanalid umbseiks. Vaevalt saanud end jälle hakata kohendama, tuli uus hoop: Islami levimisega muutus ta sõjakate ja fanaatiliste Araabia kaliifide tallermaaks, kes pühkisid välja kõik greeklaste poolt jälle algatatud enesekorralduse, põletasid maha ja rüüstasid vanad väärtuslikud kultuuriaarded (kuulus Aleksandria raamatukogu), tapsid maha viletsad põlluharijad, kes ei võtnud vastu Muhamedi usku. Egiptus oli peaaegu unustatud Türgi riigi alla sattununa, teda tunti veel ainult kaugele Greeka muinasjuttude järele, tal ei olnud suuremat tähtsust või kuulsust kui et ta oli piiblis nimetatud maa ja et seal valitsesid kolijad araablased, pooliseseisvatena, makstes maksu sultanile Konstantinoopoli.

Siis, aegamööda, pärast suuri maadeleide, Euroopa riikide algaval asumaade vallutamise ajajärgul, tärkas ka huvi Egiptuse vastu uuesti. Hakati jälle taipama ta määratud poliitilist ja strateegilist tähtsust ühendusevärvana Öhtu- ja Idamaa vahel. Kõigi aegade suurima sõjageeniuse Napoleon Bonaparte'i kaugeleägeline pilk oli see, mis Egiptuse tõi jälle suurpoliitika tähtsaks maleväljaks. Aastal 1798 vallutas ta Egiptuse, et siit kaudu anda hoop Briti idasse levivale maailmariigile. Ta vallutas küll Egiptuse, avas ta kultuurisalved jälle inimkonnale, tõi jälle esile Egiptuse strateegilise suurtähtsuse, — aga rohkem ei suutnud ka tema seekord: Egiptus langes jälle endiselt poolikult Türgi kätte tagasi, jäädes sultani asekuningatele ainult maksudeallikaks. Ainult greeklased hakkasid end jälle siia suuremal arvul sisse sobitama, ostuhimuliste kaupmeestena kaudselt erutades ka maa majanduslikku, pikalist jalgu alla saamist.

Maailmariikide tähelepanu oli aga Egiptuse vastu ärganud. Prantslaste sõjakäigu tagajärjel oli jälle ärganud laiem teadmine, kui

viljarikast saaki, milliseid rikkusi võib see Niiluse õnnistatud maa anda, kui aga kord saaksid lõpetatud ta sisemised kurnavad olud, anda põlluharijatele jälle võimalus rahulikult külvata, niisutada, lõigata oma põldusid. Ühtlasi oli selgeks saanud ta poliitilis-strateegiline tähtsus. Kaks suuremat riiki — Inglismaa ja Prantsusmaa — olid alatasa valmis Egiptust „haigelt mehelt“ Türgilt kindlamini oma hõlma võtma. Aegamööda kasvas eurooplaste mõju. Aegamööda asus neid ikka rohkem maale, tuues kaasa oskusi, edu. Inglismaa oli just vallutanud India ja nägi Egiptuse omandamise oma ülesehitatava maailmariigi võtit. Prantslased aga tahtsid temast ette jõuda, algasid a. 1859 Suez kanal ehitamist, tahtes nii saada oma kätte kontrolli selle loodava maailmatee üle, mida olid kavatsenud juba vaaraod. Aga nad ei suutnud seda lõpetada, inglased tulid targalt appi ja sellest peale, kui avati kanal (a. 1869), kaalus inglaste mõju Egiptuses juba kõikide teiste suurriikide (ka Türgi ühes arvatud, kuigi viimane oli nimeliselt Egiptuse ülemvalitseja kuni maailmasõjani) oma.

Ja hiljem, kui Egiptuses tekkisid, pooleldi usulisel põhjusel, rahutused välismaalaste vastu, saatis Inglismaa a. 1882 siin oma väed maale ja sellest peale pole need sealt enam lahkunud. See oli muidugi kibe hoop Egiptuse ärkamise tunnusmärke näitavale rahvuslusele, sest seegi, viimase aastatuhande jooksul ainult võorastele saagiks ja rõhutavaks olnud rahvas, kes koosneb õieti ainult vaestest, kirjeldamata vaestest põlluharijatest („fella'h'd“), hakkas jälle meele tuletama, et tal on suur minevik, millist kõrvu seada pole ühelgi teisel rahval. Hakkas tuletama meele, et ikka veel püramiidide tipult „vaatavad ta peale alla aastatuhanded“ (nagu oli oma sõdurite väimustamiseks hüüdnud Napoleon) ja ootavad talt olevikku, mis oleks vääriku minevikule. Ja sest ajast peale algas Egiptuse rahva uus rahvuslik ärkamine, mahasurumatu püüe ja nõudmine iseseisvuse järele, mille talle nüüd lõpuks lubanud Briti.

Ei ole mõtet peatuda selle iseseisvusvõitluse viimaste aastakümnete juures, need on lugejail teada. Küll aga väärub vaatlust seiskord, millisesse enese selle suure sammuga seab maailma suurim ja mitmekesisem riik — Briti impeerium.

Leping, mis Briti ja Egiptuse vahel sõlmitud, näeb ette Briti okupatsiooni lõpetamise Egiptuses ja Briti väeosa äraviimise kahe aasta jooksul. Kuid ometi jätab Inglismaa enesele õiguse pidada vägesid Suez kanali kaitseks maa-alal 30 miili kummalgi pool teda. Seega nagu eraldatakse tähtis kanali maa-ala Egiptusest ja ta nagu liidetakse Briti vastse kaitsealuse maaga — P a l e s t i i n a g a, mille

maa-ala algab juba teispoole kanalit. Nii kindlustab Inglismaa enesele ikkagi täiel määral sõjalise kontrolli tolle oma tähtsama elusooni üle.

See kontroll aga ei oleks kuigi kindel, kui Egiptus ise satuks Briti mõne võistleja mõjukonda. Ka sellest hoidumise näeb leping ette: Egiptuse ja Briti vahel sõlmitakse liit, mille järelle kumbki lepinguosaline, kui ühel neist peaks tulema tüli mõne kolmanda riigiga, mis võiks olla sõja põhjuseks, kohustub teisele appi tõtama. Samuti annab Egiptus Britile eesõiguse, et Egiptus oma armeesse ja laevastikku, kui seda peaks olema vaja, võib võtta eriteadlasi ainult Briti kodanikkude hulgast.

Inglismaale jääb veel üks otse saatuslikult otsustav mõju Egiptuse peale. See on Sudani omamine. Sudanis on teatavasti inglased viimasel ajal teostanud suuri tammide ehitamisi Niiluse jõele. Ja kuna kogu Egiptuse elutingimuseks on Niiluse niisutusvesi, siis võib juba aimata, kuivõrd tähtsa trumbi omab Inglismaa Sudaniga, mis asub ülalpool Egiptust, andes seega võimaluse siit reguleerida Niiluse vett.

Küll näeb leping ette, et Sudan jääb Egiptuse ja Inglise ühise valitsemise alla, aga ometi on igäihele selge, et see üheõiguslus võib tõeliselt olla rohkem nimeline.

On ka paljusid, mitte ainult Inglismaal, nimekaid poliitikuid, kes Egiptusele ta iseseisvusest ei oota kuigi palju head — kartes, et Egiptus Inglise taganemisel jälle muutub rüüstatavkaupmehelikkude greeklaste ja idajuutide ning rahvuslike lühede ja sisevõitluste talermaaks, millest teda omal ajal päästis Inglise ülevõim. Sest on tõsi, et Inglise ülevõim on Egiptusele majanduslikult ja kultuuriliselt olnud ainult õnnistuseks, otse määratuks õnnistuseks. Enne Inglise ülevõimu alla sattumist oli Egiptus kerjuslike põlluharijate, rändavate beduinide ja maksuahnete sultanisulaste kehv söödamaa. Ta majandus oli läinud kängu seevõrra, et sagedasti valitses nälg, taudid, katk. Linnad olid kui mustusepesad, külad viletsusehunnikud. Ürgaegadest pärit niisutussüsteem oli enamalt jaolt rikis, paljud endised viljarikkad maa-alad muutunud kõrveks.

Ja nüüd! Egiptus on tähtsaim puuvilla kasvataja. Ta varustab suurt osa maailma pilliroosuhkruga, riisiga, nisuga, puuviljaga. Ta kasvatab viimasel ajal isegi toorkummit. Ta väljavedu ületab sisseveo 5 miljoni naelsterlingiga! On tärnanud moodsad suurlinnad, on eeskujuline raudteevõrk, eeskujuline niisutuskanalisatsioon, teed. Seda kõike on teinud ing-

*Memnoni sammas Egiptuses,
Thebä lähedal.*

lased, inglase kapital, insenerid, meistrid. Inglased on Egiptuse jälle teinud Egiptuseks!

Inglismaal enesel on peale strateegiliste huvide Egiptuses veel määratud majanduslikud huvid. Sest see on ju kõik tema kapital, mis sinna hiiglaehitustesse, tammidesse, teedesse on maetud. Ja Egiptuse puuvill ja kummi on ta vabrikutele enam kui tähtis. Samuti on Egiptus omalt poolt suureks turuks ta söele, naftale, masinatele, manufaktuurile.

Aga kõigest sellest loodab John Bull saada üle sõpruslepinguga, millele muidugi iseendast järgnevad tihedad majanduslikud lepped, sest Egiptus on ju majanduslikult faktiliselt üks osa Briti maailmariigist ja ta enese huvides on, et ta sellest vägevast majanduskompleksist välja ei langeks.

Majanduslikult rikkale, strateegiliselt enam kui väga tähtsale Egiptusele iseseisvuse andmine on tähtsaim järk Briti maailmariigi uemas ajaloos. Kas pole tolle 14-miljonilise rahva sidumine ainult sõbraliku, aga ometi tiheda üksväärsusesidemega sümptomiks Albioni hiiglase arenemises üldse? Sest on ju veel India...

E. V.

Vene Mandšujandi eest Ljaojani all

30. aug. — 4. sept. (17.—22. VIII) 1904.

Väheseks on jäänud nende kodumaa poegade arv, kes võtsid osa Vene-Jaapani sõjast ja selle esimesest suuremast otsustavast Ljaojani lahingust Mandžuurias. On ka põhjust sündmuse meeletuletamiseks: veel enam kui praeguse Vene-Hiina konfliktit puhul olid rahvaste silmad pöördud itta selleaegsete tugevaimate riikide kokkupõrkele, kelledest üks esindas valget, teine kollast raassi.

Juba sõjasõit sinnaminejail oli iseäraline oma maa kauguse tõttu, mida Euroopas tunti ainult siis, kui tuli pidada sõda kaugetes asumaades, teistel kontinentidel. Nii tuli ka nüüd sõita ära oma 10.000 versta enne lahingväljale jõudmist.

Teenides tol korral ühes Poolamaa garnisoni inseeriväeosas mäletan selgesti, kuidas aprillikuus roodud heitsid liisku, kel tuleb sõita ühe Ida-Siberi väeosa komplekteerimiseks. Liisk langes meile, tegelik sõit algas aga alles juuni lõpul.

Uurali okasmetsaga kaetud mäed, Tšeljabinski järele Siberi lõpmatud stepid oma suurte hobustekarjadega ja soolajärvedega, määratunud taigad ehk põlised metsad, Baikali järv ja Tagabaikali mägestik, kõike seda maksis vaadelda väsimuseni. Ja viimaks Mandžuuria, see õige sõjaväli.

Ida-Hiina raudtee, mille pärast nüüd käimas tuli, algab Vene-Hiina piirilt Mandžuuria nimelisest jaamast, kus ühel pool jaamahoonet lõpeb Tagabaikali raudtee ja teisel pool algab Ida-Hiina. Kumbki nimetatuid on raudtee omaette valitsusega.

Siberiga võrreldes muutub siin suuresti ka loodus: mägestikud taganevad laia Mandžuuria lagendiku ees, ümberringi liivakõrved ja rohtlaaned kaamelitega. Oli- gi öieti Ida-Hiina raudtee Vene asundus Hiinas, mis

ulatus Mandžuuria jaamast Pogranitšnajari ja ristharuna Harbiinist Port-Arturini.

Siin pole raudtee-liinist kilomeeter kõrvale minnes enam midagi euroopalist, loomad, puud, taimed, ehitised, elanikud — kõik on aasialik. Euroopat ei tuleta meele enam ükski putukas ega rohulible. Raudteel on jaamadki ehitatud Hiina ehitusviisile sarnaselt — hallid saviehitised ülespoole pöördud katusteotstega, mõnel pool katustel ilustuseks Hiina vapid — draakonid. Hooned ise on lagedeta ja sisse astudes võid vaadata alt otse vastu katust, kuid et katus peab täitma lae aset, siis on ta tehtud õhukindel.

Tsitsikar, Harbiin, Mukden on teeäärsed suuremad linnad, neist esimene ja viimane sellenimeliste Mandžuuria provintside pealinnad, keskmine kiires tempos kasvav suurlinn. Ja Harbiinist viibki harutee lõunasse, selleaegsele Vene-Jaapani jõukatsumise väljale.

Oli ühel varajasel hommikul augustikuu alul 1904, kui Euroopast, pärast enam kui kuu-ajalist kihutamist, päralt jõudnud sõjaväe ešeloonrong peatus Jantai jaamas, viimases enne Ljaojani jõudmist. Jantai jaamast viis harutee ka idapoolse sellenimeliste söekaevandiste juure, mis oligi Ljaojani all opereerivate vägede äärmiseks kokkupõrkamise punktiks. Rongis oli jõudnud päralt üks 300-meheline telegraafirood ühes 120 hobusega ja 80 materjal- ja moonavankriga. Ljaojani poole enam edasi ei lastud, tee olevat sealpool rongidega liiga täis tuubitud, seepärast anti käsk siinsamas kolida välja.

Vaevalt oli mahalaadimisega tehtud algust, kui tutvusime esimese Mandžuuria iseäraldusega, tugeva vihmavalinguga, mis ähvardas matta kinni hinge oma ürgjõulise vee allavalamisega. Olime sattunud sõja-

väljale sadude perioodil, kus nende tagajärjel Mandžuuria oli muutunud läbipääsmatuks sooks oma savise mullapinnaga. Maanteede puudusel ja pooletunnilise kõva saju järel oli jalgealune seevõrra üle ujutatud, et õiget astumise kohta raske tabada.

Oli arvata, et sadude ajajärgu lõpul, mis sündis harilikult augustikuu keskpoolel (v. kalendri järele), vaenuline tegevus algab suuremas ulatuses kui seni. Ja sügis on ka ainuke aastaaeg Mandžuurias, mil loodus võimaldab igasugust liikumist ja tegutsemist. Peasi oli aga küsimus, kellele läheb korda selle ärakasutamise.

Türentsheni, Vafangou, Dashitshao, Haitsheni lahingud — seni Venele nurjaläinud kokkupõrked, mis sündinud üksikuis Mandžuuria osades, olid olnud õieti eella-hingud, mis tulnud ette vägede koondamisel suuremateks gruppideks. Kuid need polnud veel kaugeltki murdnud venelaste võidulootusi, sest pealahing oli alles andmata ja siin võis veel muutuda kõik. Oli arvatud, et see võib sündida Ljaojani all ja seda oli ka kindlustatud hoolega sõja algusest peale, siia oli kogutud ladudesse suuremal määral kõiksugu sõjamoona ja varustust. Siin asus ka ühes raudtee salongvagnis ülemjuhataja Kuropatkini staap.

Sadude aega oli kasutatud kõikide jõudude kokkutõmbamiseks ja seepärast Mukdeni-Ljaojani vaheline tee ja ümbrus olid täis juuretunud väeosi, kes porise maapinna tõttu ei saanudki minna kaugemale. Üleslöödud valgeid telkide ridu võis näha igal pool.

Juba vaguneist väljakolimine oli tükk tööd. Kergetid kahehatalisi kaarikuid, missugused sõjaväljale jõudnud esimeste selletüübilistena, jõudsid paar hobust poris vaevalt liigutada kohalt. Kaarikud läksid ümber, sisu välja, aisad puruks, kära ja venelaste sõimu oli otsata. Umbes verst raudteeliinist idapoole leiti kõrgem mäekink, kuhu poole hakati liikuma, et oodata ära teiste roodude ja pataljoni staabi päralejõudmist.

Sel teel külastas meid uus vihmavaling, esimesest veel ägedam ja suurem, mis pani õieti minejad nõtkuma jalul.

Esimene öö magati telkides, muist vankrites. Jälle uued vihmavalingud, seekord kange äikesega. Viimane lõi laagri lähedal käharasse puusse ja purustas selle. Järgmistel päevadel jõudsid pärale järeltulijad ja nüüd oodati lühikese ettevalmistuse järel uusi käskke.

Ida-Hiina raudtee teenijad ja ametnikud, kes seekord ka venelased, ei olnud veel Hiina keelt ära õppinud. Selle asemel oli raudteelaste ja lähedal elavate hiinlaste vahel kujunenud isesugune žargoon, pool vene-, pool hiinakeelsetest sõnadest. Ja räägiti kaunis ladusasti. Päralejõudnud Vene üksikud väeosad aga said enamasti korraliku tõlgi-hiinlase.

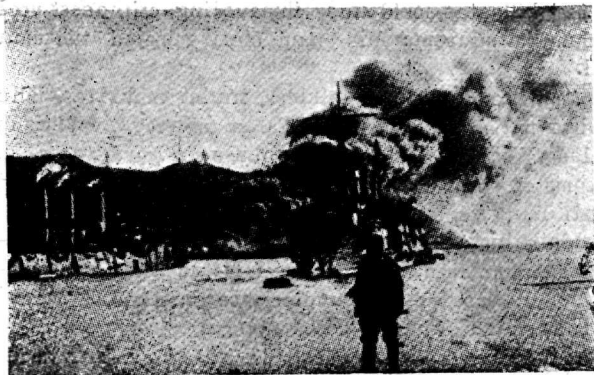
11. augustil saabus käsk: alustada telegraafiini panemist Kaukaasia vabatahtlikkude ratsaväe vürst Orbeliani ja 17. väekorpuse kindral parun Bilderlingi staapide vahele. 12. aug. selleks ettevalmistusi tehes tuli ette piinlik vahejuhtumine, mis küll iseendast oli tähtsusetu, kuid mis soldatid ohvitseride vastu üles piitsutas ja ennustas sõja lõpul lahtipuhkevut revolutsioonilist vastuhakkamist.

I roodus oli kaks veltveebli, üks tegeva teenistuse ajaline, teine mobiliseeritud, esimene riviis, teine majandusalal. Materjalide ülevõtmisel leiti väike puudujääk, mille kohta veltveebel seletuse andmisel roodu komandörile tarvitas veidi kõrgendatud häält. Tagajärg — veltveebli reameheks alandamine käskkirjaga, ilma kohtuta.

Kuid reameheks alandamine pidi sündima pidulik viisil ülesrivistatud roodu ees. Kui veltveebel toodi vahialt rivi ette käskkirja ettelugemiseks, oli ta ise veltveebli paelad paguneilt eemaldanud. Sõjavälja määrustik oli aga paelte mahalõikamise näinud ette rivi ees rätsepa poolt, et alandamine kõikide silmade all oleks mõjuv. Nüüd anti uus käsk, uueks roodu ri-

Kahurvägi Ljaojani lahingus.

Laeva on tabanud mürsk, katted lõhkevad.

vistuseks, veltveeblile paelte pagunitele panemiseks ja rivi ees rätsepa poolt mahalõikamiseks. Nii sündiski.

Soldatid aga võtsid ja mõistsid seda kui isiku asjata teotamist ja häbistamist, ja rivist valguti laialti tasa vandudes ja sajatades.

Järgmisel, 1905. aastal, lahtipuhkenud rahunustes ei jäänud seegi intsident unustusse ja valju sõjavälja määrustiku järele seaduse täpsust nõudval pataljoni komandöri tuli selle tühise asjaolu tõttu kannatada väga kibedaid kimbutamise silmapilke.

Augustikuu keskpäevadeks olid Vene sõjajõud Mandžuurias tõusnud paarisaja tuhande meheni (7 väekorpust, neist 3 lõuna-, 3 idarindel, üks reservis Ljaojani ümbruses), jaapanlasi oli umbes sama palju. Alatasa nähti põhjatemale porile vaatamata liikuvat põhja poolt lõuna poole ikka uusi väeosi mandariini teed kaudu. Ljaojani kindlustatud piirkond ise seisis kümme-kolme versta lõunapool, viies poolkaares ümber linna. Fordid, reduudid ja kaitsekraavid toetasid põhja-idast lõuna-lääne poole viivatele kõrgustikkudele, mis olid otseki loodud Ljaojani kaitsmiseks.

14. (27.) aug. oli meie telegraafiliin otse eelpoolnimetatud punktide vahel valmis, kui saabus uus korraldus liin võtta maha ja tõmmata uuel sihil Jantai kaevanduste poole, peaaegu paralleelselt väerinnale. 16. aug. saadi valmis sellest umbes 5—6 versta. Kuid kasutamata jäigi töö, tuli käsk oodata uut sihiandmist.

17. aug. hakkas kostma Vene väerinna keskkohalt tugev kanonaad, jaapanlaste pealetung oli arenemas. Nagu selgus hiljem, oli see olnud paljas demonstrosioon, sest kahurdamise mürin vajus õhtupoole, Vene parema rinde vastu. Nii liikus võitlus lainetaoliselt üle kogu liini, alates paremalt ja lõppedes pahemal. Mürin vaikus pimedada tulekul ja ööl vastu 18./31. augusti liikusid juba pikad haavatute transpordid maanteed mööda eeslite vahel põhjapoole.

Pataljoni 4. rood, kus rühmaülemaks oli üks Vainara noormees P., asus veel mandariini-tee ligiduses aagris. Vene vägedes teenivad eestlased ei langenud noraalselt peaaegu millalgi nii alla, et oleksid hakanud tarvitama tuntud kolmejärgulist Vene sõimusõna.

Kuid südame keemalõõmisel tarvitati siiski paar Eesti tulist.

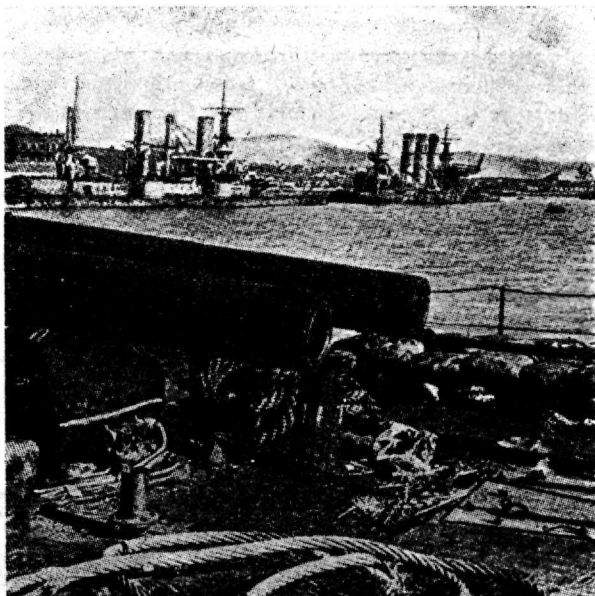
Ühe transpordi möödumisel oli roodu kokk hooltult katlakaane paukudes kinni visanud, mistõttu kõie küljes kinni olev peru hobune kokkunud, enda lahti tõmmanud ja haigete transpordieeslite juure joosnud. Seda püüdma minnes oli P. kokka hakanud vanduma ja selle juures pannud välja selge ja kõva eestikeelse „kuradi“. Seepeale tõusnudki ühest kahe eesli vahele paigutatud kandraamist käsi vibutades püsti. Ligemale minnes leidnud P. siit teiste haavatutega Mukdeni poole evakueeritava eestlase, kes „kuradit“ kuuldes hüüdjä enda juure kutsunud. Vandumisega leidis ta hiljem veel teisigi kodumaa poegi, küll sõjaväljal, küll suurel Sibiiri raudteel. Üldse hindasid võõrsil kokkusaanud suguvennad üksteist väga kõrgelt, nende tundmusi on raske kirjeldada ja praegusel põlvel ka raske mõista.

Samal ööl saatis jaapanlaste parema tiiva komandeerija Kuroki väed pontoonsildade abil üle Taitsõhe jõe, mis harilikul ajal on 3—4 jalga sügav, kuid milles sadude tõttu vesi suuresti oli tõusnud. Taitsõhe jõgi algab idapoolt Ljaojani, jookseb linna alt läbi ja langeb läänepool käänakut tehes Ljädunü lahte. Kuroki vägede ületulekut ei takistatud ja see saigi saatuslikuks.

18./31. augustil kostis kahurite mürin üle kogu liini ja nüüd räägiti, et jaapanlastel on tahtmine venelased ümber piirata. Kõige ägedama pealetungi tagajärjel mõlemal tiival tõmbus Vene vägi enam ja enam rõngataoliselt kokku.

Jaapanlased võitlesid kolmes väes, kel igapähe oli oma juhatus, venelaste oma ühes.

Ei saadudki enam õieti teha vahet ega saada selgust, kus oli jaapanlaste pealetungimine tõsine, kus paljas meelevaaldus.

Kahurite haigutavad suud otsivad uusi märklaudu.

Iseäraline paistis olevat nähe, et üsna lahingu piirkonnas leidis veel liikumas hiinlasi, sest harilikult olid need kaunis arad ja aegsasti tulejoone ligidusest põgenemas. Olgugi et nad muidu olid väga viisakad ja heasüdamlikud, kes vahest otse sulasid oma heatahtlikkust näidates, ei kuulutanud nende salakaval naeratus nägudel venelastele head.

Öösel vastu 19. aug. (1. sept.) liikus üks Vene väeosa teise järel idapoolse jaapanlaste kindrali Kuroki vastu. Kümnete kolonnide möödamarssimine tunnistas suurt väe ümbergrupeerimist ja pani kahtlema, kas lõunapoolse Ljaojani on üldse veel jäetud kaitset. Tõeliselt oligi lugu nii, et pearaskus võitluses langes ida-tiivale.

Ljaojan oli kaitstud kolmejoonelise kindlustuse vööga, kuid juba 19. aug. langes neist väline jaapanlaste kätte, kes seda hakkasid tarvitama ajaviimata Ljaojani pommitamiseks. Siin kees võitlus 20. aug. (2. sept.) veel õige kibedasti. 21. aug. (3. sept.) langesid ka sisemised kaitsejooned.

Mandžuuria ööd on soojad ja vaiksed, kuid väga pimedad. Pahemale tiivale saadetavaid väeosi tuli saata kohale öösiti. Häid ja kindlaid teid polnud aga üldse olemas. Kus ratas võis joosta üle välja, seal

Jalgvägi Mandžuurias lahingus.

oligi maantee. Oli aga kord ööpimeduses siht käest kadunud, tuli oodata ära valge tulek, kaugemale ei saadud.

19. augustist peale kaldus kogu võitluse raskus pahemale tiivale Kuroki vastu. Mitmed Ljaojanist kohale toodud polgud ei jõudnud enam määratud kohale, kuigi silmapilk oli otsustav. 20. aug. (2. sept.) langes venelaste tähtsam kaitsepunkt, Sökvantuni mäehari, jaapanlaste kätte ja selle tagasivõitmise katsed apardusid.

Ljaojanist põhjapoolse viiva raudteeliini kõrval viib Mukdeni ka eelpool nimetatud mandariini-maantee, mis asub raudteest idapool ja oli ka ainus, mida võidi tarvitada taganemise korral. Siin asusid üksikud väeosad reservis, kes nüüd said käsu asuda tee kaitsmisele, kuna oli teada, et jaapanlaste üksikud ratsaväesalgad olid ilmunud juba Jantai kaevandistest läänepoolse ja seega olid ähvardamas kaugemast põhjast venelaste seljatagust. Käsust võis näha, et taganemise korral kogu Vene vägi seda võib teha õieti ainult raudteel ja mandariini-teel, mis aga eeldas suurt kokkukujumist ja uusi raskusi.

21. aug. (3. sept.) pärast lõunat saabuski käsk taganeda põhjapoolse. Asusime sel momendil ühe Hiina külakese kõrval asuva endise hanža- (põletatud viin) vabrikumahajäetud ruumides tegevusetaks. Taganemise käsk oli nagu oodatud, meeste näod läksid rõõmsamaks. Mulle alluva telegraafiaama juure käskjalgadeks komandeeritud 6 Kaukaasia kasakat töid välja viletaolise omamaa mänguriista „surna“ ja töid esile isegi omamaa tantsud.

Järgmisel ööl paistsid Ljaojani poolt suured tulekumad, algasid suurte moonaladude hävitamised, harilik venelaste taganemise märk.

Esimene suurem üldlahing lõppis kaotusega, venelaste reast löödi välja ligi 20.000 meest. Verstade pik-kused väsinud väesalgad liikusid põhjapoolse.

Mansa.

PÕLEVKIVI KATUSELAKK

on meie ilmastikuoludes tun-
nustatult parim aine

pappkatuse tõrvamiseks.

Hind vaadiviisi 12 s. kilogramm brutto (= 197 s. puud); vaadi bruttokaal umbes 220 kilogrammi. Katuselaki saadame tellimise peale Kohtlast raudtee järelmaksuga igasse vabariigi raudteejaama välja. Raudtee vedu on ostja arvel.

Tallinnas maksab katuselakk ühes kutoomisega 12½ senti kg brutto (= 205 senti puud).

RIIGI PÕLEVKIVITÖÖSTUS

Tallinn, Valli tän. 4. Telef. 10-55.

KUIDAS TULEB HÄVITADA LINNA PAISATUD SÕJAGAASI?

Seda küsimust on käsitatud juba varemalt selle lehe veergudel ja samuti olen ka isiklikult siin selles asjas võtnud sõna.

Oleme üldiselt suhtunud passiivselt linna elanikkude gaasikaitse organisatsiooni küsimusele ja sel alal pole praegu veel midagi ära tehtud. Kuid küsimus on põnev ja nõuab tingimata lahendamist kõige lähemas tulevikus. Me peame varakult sellega hakkama peale, sest niisugune organisatsioon pole mitte ühe aastaga teostatav, kuna ta on seotud suurte kuludega, mis riigil ja seltskonnal võimatu kanda ühe aasta eelarves. Seda tuleb süstemaatiliselt realiseerida ja jõudumööda teostada.

Viiks liig kaugemale puudutada selle lehe veergudel organisatsiooni lahendamise küsimust, olgugi et see küsimus on väga tähtis, näiteks, kas korraldada gaasikaitset sunduslikult riigi kulul või vabatahtlikult rahva poolt.

Siin tahaksin vaid käsitada küsimust, kuidas teha kahjutuks linnas aeropommist laialipaisatud sõjagaas?

Gaasikaitse kirjanduses soovitatakse organiseerida n.-n. desinfektsioonsalku, kes on varustatud gaasikindla ülikonnaga, desinfektsioonaparaatide ning -ainetega ja ruttavad tarbekorral aeropommi lõhkemise kohale sõjagaasi hävitamiseks. Peale selle soovitatakse, peaasjalikult Saksamaal, teha see ülesandeks tuletõrjujatele. Mõlemad — nii era desinfektsioonsalgad kui ka tuletõrjujad — võivad olla väga otstarbekohased, kuid minu arvates ei suuda nad iialgi täita oma rasket ülesannet küllalt kiiresti. Hädahoju ärahoidmiseks on aga just tähtis kiirus. Mürk tuleb kohe muuta kahjutuks niipea kui pomm lõhkeb.

Ükski organisatsioon ei suuda iga tänava

nurgale panna välja desinfektsioonsalku. Ja keegi ei või aimata ette, kuhu just aeropomm lõhkeb. Enne kui desinfektsioonsalk jõuab kohale, on mürk juba mööda tänavaid levinud ja tungib igale poole majadesse. Minu arvates oleks kõige otstarbekohasem, kui iga majaoma-

Seljaskantav gaasihävitaja oedela desinfektsioonaine jaoks.

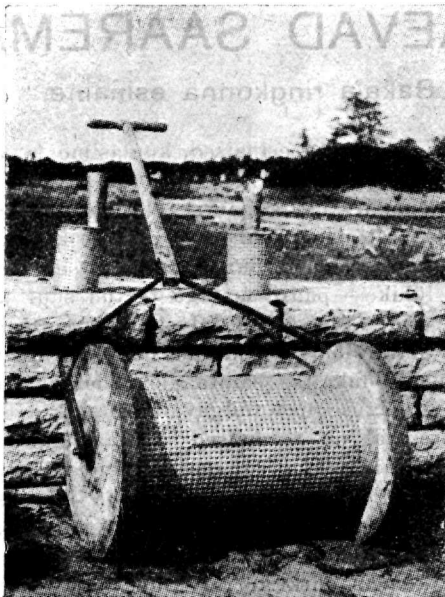
nik varustaks oma kojamehe vastava ülikonnaga, desinfektsioonaparaadiga ja -ainetega. Kujukub aeropomm kuhugi tänavale, on kõik seal läheduses asuvate majade kojamehed kohustatud seda kohta desinfitseerima.

Sel teel oleks aeropommi lõhkemise kohal mõne minuti jooksul 6—8 meest, kes algaksid kohe desinfektsiooniga, ja kui on tegemist agarate ja väljaõpetatud meestega, on sõjagaas 5—10 minuti jooksul tehtud kahjutuks. Sellegi lühikese aja jooksul gaasipilv jõuab levida mööda tänavat, kuid ta pesa hävinemisel hõreneb ta seevõrra kiiresti, et muutub varsti täiesti ohutuks.

Seda teha ülesandeks ainult kojameestele on siiski võimatu. Üksikuil juhtudel oleks see ülesanne nende üle jõu käiv. See oleks sel korral, kui aeropomm lõhkeb suurema platsi või pargi kohal, nagu meil on Vene turg ühes turuplatsiga, Kadrioru park, jaamaplatz ühes Patkuli tiiki ümbritseva puistega j. t. v. Niisugustel kohtadel peaksid pealetungi ajal dežuurima väljaõpetatud desinfektsioonkomandod või tuletõrjesalgad. Minu arvates ei saa siin tuletõrje peale panna liiga suuri ülesandeid, sest linnas

Gaaside hävitamine keemilise lahuga.

Rull-söel — gaaside hävitaja kuiva desinfektsioonaine mahapuistamise näol.

tekivad fennukite pealetungi puhul tulekahjud, mis tuletõrje kutsuvad oma otseseile ülesandele. Selles võime olla täiesti kindlad, et iga lennukite pealetungi ajal tekivad tulekahjud. Kindlasti võib veel oletada, et pommitamisel purustatakse üksikud majad, mille rusude alla jäävad inimesed. Ka siin on tuletõrjujate otskohene ülesanne asuda kohe abiandmisele. On arusaadav, et me tuletõrjujaid ei saa ülekoormata, kuid varustama peaksime nad tingimata gaasitorbikutega ja gaasikindlate riietega. Nad on kohustatud igal momendil sõitma välja, vaatamata sellele, kas tänavad on gaasitatud või mitte, kas lennukite pealetung kestab edasi või on juba lõpnud.

Aeropomm, lõhkedes linna tänaval või maja hoovis, ei paiska mürki mitte ainult maapinnale, vaid lõhkeaine lõhkemisjõust pritsib osa mürki maja seintele. Maja seintel kuiva desinfektsioonainega meie mürki hävitada ei saa ja ta ei jäägi seina külge, peale selle me ei ulatugi seda tege-ma. Siin tuleb mürk seintelt pesta maha või koguni seinad vedela ainega desinfitseerida. Kui aga on tegemist üperiidiga, siis puudub veel tema hävitamiseks vastav vedel desinfektsioonaine. Üperiidi vastu tunneme ainult kloorlupja, mida saab tarvitada ainult kuival näol, sest vee-lahus kaotab ta oma üperiiti hävitava võime.

Juba varemalt väitsin selle lehe veergudel, et üperiiti võib seintelt pesta maha tugeva veevoolu abil. Katsed laboratooriumis näitasid, et see on teostatav: tugev veevool uhub tõesti maha üperiidi eseme pinnalt. Seda asjaolu võiksid tuletõrjujad kasutada suure eduga oma tugevate auto- ja aurupritsidega. Juhtides tu-

geva veejoa mürgitatud maja seintele pühib see ühtlasi maha ka üperiidi. On üperiit uhutud maha, siis võime teda kas juhtida vee abil kanalisatsiooni või hävitada kloorlubja abil. Samuti võime, minu arvates, puhastada tänavaid üperiidist tugeva veevoolu abil. Sel korral jääks üperiiti ainult üksikuisse süvendesse või aukudesse, kust teda hõlpus teha kahjutuks juba kloorlubja abil. Üperiit on veest raskem, selle tõttu on ta ülaltähendatud süvendis alati kaetud veekihiga, mis ei lase tal aurata ja luua gaasipilve. Juba ainult see nähe annab määratu suure kasu: üperiit osutub isoleerituks. Arusaadav, et me millalgi ei suudaks ega jõuaks tänavaid üperiidist pesta puhtaks, kui siristaksime kastmiskannudega, nagu seda vahest näeme Tallinna tänavail. Üperiidi hävitamiseks on vaja tugev veevool — jämedast voolikust. Tuleb vaid kanda hoolt, et iga maja juures oleks kaks vooliku pesa. Heal tahtmisel see ei ole läbiviimatu. Siin võiks veel soovitada veetorustik seada sisse nii, et tarbekorral võiks katkestada veeühenduse korterisse. Sellega saaksime rohkem vett tänavaga jaoks. Ainult gaasikindlas varjendis peaks jääma alaline veeühendus.

See oleks abinõu, mis alati oleks majade juures käepärast. Ta tuleb juba rahua ajal varakult seada sisse. Ei teeks ju ka kahju, kui linna tänavaid kastetaks tugevama veevooluga: nad tolmaksid vähem ja puhtus, seega ka kodanik-kude tervis, võidaks.

Praegu, kus Tartus veetorustiku sisseseadmine tänavail ja majades käsil, oleks ometi nii lihtne seda teostada kohe. See ei nõuaks ju rohkem kui kaks lühikest veetoru, kaks voolikupesaa ja ühe šalteri veevoolu sulgemiseks korterit-tesse. Aga ka ennemalt sisseseatud torustikus poleks see minu arvates läbiviimatu, kui aga on selle tähtsusest arusaamist ja ka head tahtmist.

D. Buxhoevden.

Gaaside hävitamine kuiva ainega maastikul.

NAISKODUKAITSE SUURPÄEVAD SAAREMAAL.

„Kaitse Kodu!le“ kirjutanud Erika Oskar, Sakala ringkonna esinaine.

Viimasel naiskodukaitse esinaiste päeval Viljandis otsustati tulla kokku järgmiseks koosolekuks Kuresaare.

Saaremaale sõit ei ole just küll mugav, ja kallid on ta ka, kuid 11. augustiks olid Kuresaares 11 naiskodukaitse ringkonna esinaised (kõiki ringkondi kokku on 14) ja kõik keskjuhatuse liikmed.

Et naiskodukaitse esinaiste päev langes ühte Saare ringkonna traditsioonilise propagandapäevaga ja kogu Saaremaa naiskodukaitse pere, eesotsas ringkonna esinaine pr. Bandratschukiga ja Kuresaare jaoskonna esinaine prl. Klauseniga, oli rakendunud suurima hõlde ja armastusega külaliste vastuvõtmisele, siis kujunesid Saaremaal veedetud päevad tõsisteks pidupäevadeks. Meie, suuremaalased, pidime häbiga tunnistama, et säärast ennastalgavat tööd, kohusetunnet ja distsipliini näeme kahjuks harva.

Laevalt saabuvad külalised juhiti maleva staabi õue, kus kõikide Saaremaa naiskodukaitse jaoskondade esinaised, igauks oma kihelkonna rahvariites, moodustasid suurepärase värvirikka spaleeri.

Soojel sõnul ütlesid tere-tulemast külalistele naiskodukaitse ringkonna esinaine, maleva pealik ja guidide noorima rühma „hellakeste“ laul (Saaremaal töötavad guidid käsikäes naiskodukaitsega ja ringkonna esinaine on guidide vanem).

Selle järel avas ringkonna esinaine propagandapäeva ja püstitati Kotka-marsi saatel maleva lipp.

Algas Saare ringkonnakogu koosolek, millest paluti võtma osa ka külalistel.

13 Saaremaa naiskodukaitse jaoskonnast olid koos 9 jaoskonna esindajad. Nii mõnigi saadik oli tulnud jala mitukümmend km. ja tõendas sellega, et saare naised ühiskondlikus töös hoolivad raskustest sama vähe ja on sama kohusetruud kui äripäevatöös.

Päeva kavas olid ringkonna juhatuse aruanne ja informatsioon kohtadelt.

*Naiskodukaitse keskjuhatuse ja Saaremaa ringkonna ase-
tavad pärja vabadussõjas langenute mälestussambale
Kuresaares.*

Meie, suuremaa esinaised, kuulasime ja aina imestasime.

Saaremaal, kus igapäevse elu murede koorem lastub raskemalt naise õlul kui mandril, kus maapind kehv ja kadakane, kultuur ja tsivilisatsioon maha jäänud, on lühikese paari aastaga tehtud suur ja ilus kodukaitse töö! Möödunud talvel möllav gripitauk, mis peaaegu ühtki kodu ei jätnud puutumata, andis Saaremaa naiskodukaitse sanitaarjõududele esimese tuleproovi, missuguse nad hiilgavalt täitsid.

Saaremaal on teadmised sanitaar-alal eriti vähe levinud. Naiskodukaitse sanitaarjõud liikusid majast majja, perest perre, andes õpetust ja juhatust haigete ravitsemiseks. Sageli tuli nädalate kestes teha nii mitmeski majapidamises kogu majatalituse töö — ei olnud perekonnas ühtki tervet liiget. Ravitseti haigeid, valmistati toitu, koristati maja, talitati kariloomi. Nii mõnigi saarlane võlgneb elu ja tervise naiskodukaitse samariitlastele.

Sanitaar-ala kõrval pöördi suurim tähelepanu kasvavale noorsoole — asutati pühapäevakooli, koondati lapsed kasvatavaiks mängudeks ja õpetamiseks, korraldati emadele „emade-tunde“, kus selgitati kasvatus-teaduse algmõisteid, õige kasvatus tähtsust lapse füüsiliseks ja hingeliseks arenemiseks, tubliks ühiskonna liikmeks, heaks kodanikuks kasvatamiseks.

Ühtki naiskodukaitse pidu ei korraldatud propagandasulise kõneta, üldse oldi aga pidude korraldamisel väga tagasihoidlik.

Autoriteeditunde süvendamiseks ja pieteeditunde kasvatamiseks laiemates hulkades korraldati rahvuskultuurilisi tähtpäevi, vabadussõja kangelaste mälestamist, asetati pärja viimaste haudadele ja hoolitseti haudade eest neid kaunistades.

Töö tulemustega võib olla enam kui rahul — kõikjal on liikmete arv kasvanud, uute jaoskondade asutamine on hoos, seltskonna lugupidamine ja usaldus on täiel määral võidetud. Saaremaa naiskodukaitse liikmed ja ta energiline juht pr. M. Bandratschuk on täiel määral teeninud ära nii keskjuhatuse kui ka ringkondade esinaiste austava imestuse.

Koosoleku lõppedes siirdus pererahvas koos külalistega ühises rongkäigus Saaremaa kangelaste mälestussamba juure, et vaikselt pargade panekus mälestada Eesti iseseisvuse eest langenuid. Peatuti hetkeks vaikselt resignatsioonil ja liiguti siis edasi lossiõue maleva rahvapeole.

Usinasti askeldas siin Kuresaare naiskodukaitse pere — küll einelauas, küll loterii ja igasuguste lõbus-
tuste korraldamisel.

Erilist tähelepanu väärrib, et nii müügiks kui ka loosimiseks määratud asjad olid Saaremaa rahvuslikud esemed: vaibad, rätikud, põlled, vööd, mütsid, kõlapitsid, kaljakannud, silgukad jne. Kõik see ei olnud vanavara, vaid igapäev tarvitusel olevad asjad. Jällegi

Kodukaitse esinaiste päevast osavõtjad Kuresaares.

imestasime meie, suuremaalased, kui palju rahvuslikku, kaunist on saarlased säilitanud. On vaja elavat ilutunnet ja erilisi tehnilisi oskusi, et valmistada nii kauneid esemeid! Et kumbki ei kaoks, selleks on Saaremaa naiskodukaitse astunud samme — on peetud vastavaid kõnesid, kutsutud üles vanemaid oma oskusi õpetama lastele, seal, kus vaja, korraldatud kursusi, ka vatsusel on asutada kodukäsitööde müügikoht. Saaremaa külastavad igal suvel sajad välismaalased. Kindlasti pakub neile huvi viia kaasa kauneid Saaremaa kodukäsitöö tooteid.

Peokavas ettenähtud ettekandeid, eriti keskjuhatuses esinaine pr. M. Raamoti ja keskjuhatuses liikmete pr. Tõrvandi ja Sarali kõnesid, jälgiti elava huviga. Pidu jätkus kursaalil ja kestis hilja ööni.

Esmaspäev oli suuremaa esinaiste tööpäevaks. Tähtsamaks päevakorra punktiks olid naiskodukaitse ja kaitseliidu kodukordade kooskõlastamise ja „Kaitse Kodu!“ naiskodukaitse numbri väljaandmise küsimused. Naiskodukaitse number peab pakkuma ülevaate senisest naiskodukaitse tööst ja sisaldama pikemaid kirjutisi sanitaar-, toitlus- ja noorsoo-küsimuse kohta. Number otsustati anda välja jõulukuks; kaastööd lubasid teha kõikide ringkondade esinaised.

Samal päeval külastati Kuresaare linnapea lahkel kutsel ta talu Sikkasaarel, vaadeldi majapidamist, tutvuti nende raskuste ja muredega, mida pakub põllumajapidamine saarlasele. Sümpaatset pererahvast ja nende poolt tehtud tööd oma talumajapidamise paremale järjele tõstmiseks ja uute maa-alade põllukultuurile võitmiseks ei unusta külalised vist nii pea.

Järgmine päev oli pühendatud Kärlla, Kihelkonna ja Mustjala naiskodukaitse jaoskondade külastamiseks.

Varahommikul asuti teele. Huvitava filmina veersid mööda Saaremaa kadakased karjamaad, karjaseta karjamaal söövad veiste, hobuste ja lammaste karjad;

peaaegu eranditult õlgkatustega elamud, enamalt jaolt rühmadesse kuhjunud, küngastel arvurikkad tuulikud (Saaremaal puuduvad suuremad voolavad siseveed, veesiveskeid ei ole, aurujõud pole veel siia jõudnud), siinseal kraavi kaevavad saarlased. Ka siia on otsaga jõudnud kraavitamine ja saarlane, kes aastakümnete kestes kuivatanud suurelmaailma põlde ja niite, teeb seda lõpuks ka oma kodus.

Kõik, mida nägime, oli meile, suuremaalastele, huvitav ja uus!

Ei suudetud veel küllalt vaadelda ja imestada, kui juba autod peatusid Kärlla vallamaja ees ja jaoskonna esinaine ütles sooje tervitussõnu. Tutvuti jaoskonna tööga, vaadeldi ümbrust, maitsti Saaremaa mett ja juba liikusid autod edasi ideaalseid Saaremaa maanteed pidi Kihelkonna poole.

Jälle tuulikud, õlgkatustega majad, kadarikud ja viimastele siin-seal seltsivad sarapikud ja tammikud. Näis nagu omandaks loodus ja temaga koos ka põllumajapidamised lopsakama, jõuküllasema ilme.

Külastati Saaremaa suurimat tööstust — Jagarahu marmorimurdu. Mõnelegi külalisele avanes siin esmalt võimalus tungida silmaga emakest-maad katva mullakoorukese alla — näha seda, mida loonud sinna elu miljonite aastate eest, mis nüüd aga tardunud väärtuslikuks kivimeks, andes elu uuele lootusrikkale tööstusharule.

Siirduti, igaüks oma huvide kohaselt, kas ilusate marmortükkide või jäljendite otsimisele, tööstuse tehnilise küljega tutvumisele, Saaremaa ranniku kadariku haljuse ja mere sinihallide tankide harmoonilise ilu nautimisele.

Siis jälle autodele ja tagasi Kihelkonnale.

Jälle haaravad ja meeltiigutavad üllatused!

Alevisse sisse sõites auvärat, spaleer rahvariie-tes jaoskonna liikmeist. Vaatamata kibedale tööajale oli tulnud kokku üle 20 liikme ja hulk uudishimulisi

pealtvaatajaid. Olid esindatud auväärt aastates pere-
emad, noored külaneid, ei puudunud ka maa intelli-
gents. Neid kõiki oli toonud kokku ühistunne, taht-
mine seda ühistunnet kui eduka ühiskondliku töö panti
näidata külalistele. Esinaise südamlikkudele tervitus-
sõnadele järgnes ühine „Eestimaa, mu isamaa“, lille-
dega keskjuhatare ja ringkonna esinaise austamine,
Kihelkonna kiriku vaatlemine, missugune on vanemaid
kirikuid Eestis ja missuguses hoidunud rida keskaeg-
seid rariteete. Kirikust mindi Rootsiküla algkooli, kus
külalisi ootasid uued üllatused. Üksest sisse, kahest
klassist läbi oli puistatud kahelt realt takjaid ja veri-
heinu. Ainult sügav looduse tunne ja elav vormide ilu-
meel võisid kasutada nii lihtsaid, võib isegi öelda
vulgaarseid, taimi nii kooskõlalise kaunistuse saavu-
tamiseks. Ei oleks ükski „peenem“ taim seesugu-
selt sobinud nii primitiivsesse ümbrusse ja annud nii
harmoonilist efekti.

Laulu aina Saaremaa rahvustoidud: ahjulestad
kartulitega, angerjad, hapupiim, aromaatsed mets-
maasikad.

Ei olnud seni miski sääraselt läinud lähedale, lii-
gutanud meelt kui lihtne ja südamlik vastuvõtt Kihel-
konnal. Kihelkonna naiskodukaitse näitas hiilgavalt,
kui palju on saarlased meist, suuremaalastest, rikka-
mad. Siin on säilinud suure varad lihtsameeluse, otse-
kohesuse ja südamlikkuse näol. Naiskodukaitse töö on
siin südameasjaks, üksmeel ja täies veendumuses töö
kõrgetest aadetest ei hoolita raskustest, ohverdatakse

isiklikke mugavusi ühiskondliku töö kasuks. Ei tumes-
ta siin ei auahnus ega isiklikkus kõrgeid töö ees-
märke.

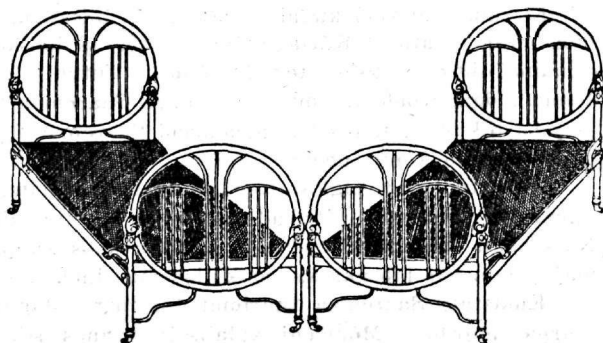
Kihelkonna naiskodukaitse peres veedetud tunnid
jäävad unustamata eeskujuks kõigile külalistele.

Kiirelt veeris aeg ja mõistus manitses ärasõidule.
Seisis ju samal öhtul veel ees kontsert-ball Kuresaare
lossis.

Jälle vurasid autod, kordus samalaadiline maastik
kui varem. Mustjala jaoskonnas peatuti vaid hetk,
jälle sama lahke ja südamlik vastuvõtt, tumestatud
vaid kurva jalgrattaõnnetuse kaudu, missugune vigas-
tas raskelt üht Mustjala naiskodukaitse agaramat te-
gelast.

Muljeteküllaselt möödus päev, kuid seisis ees veel
huvitav, ainulaadiline öhtu, missugune ka tõesti pani
krooni kogu Saaremaal nähtule.

Läbi paksu lossivärava õue astudes valdas meid
eriline romantiline meeleolu. Lossi astudes oli XX sa-
jandi kalk realiteet nagu pühitud — hämar küünalde
valgus, ruumide sissesead, kaunistus — kõik aina süven-
das võlu... Läbi mõeldud viimse peensuseni kaunihingeli-
selt artistilt — moodustas kogu sisustus harmoonilise
terviku. Kaminas hõõgub tuli, kamina ees pehme tiigri-
nahk, põrandal kallid vaibad, mugavad diivanid, ras-
ked nahaga kaetud mööblid, pildid, padjad, lilled, kõik
see aina täiendas tervikut. Külalisi võtsid vastu õi-
gete lossi perenaistena Eesti kaunimates rahvariietes
daamid. Iga liigutus oli mõõdetud, sammud julged ja uh-

Kõige soodsamalt ostate

Ed. Möllerson'i

raudvoodi- ja traatvõrgu-
tehases,

Tallinnas Kopli tän. 10.

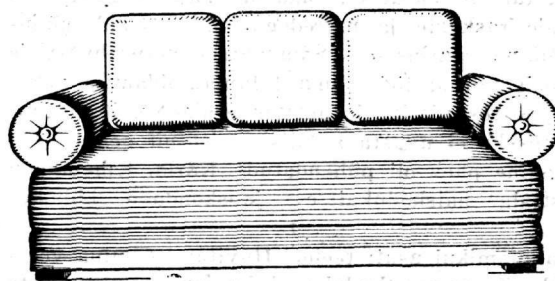
valmistatud RAUDVOODEID reform-, vedru-, karva- ja
mererohu-madratsitega ja uuesti materjalist valmistatud
TÜRGI DIIVANEID.

Madratsi- ja diivaniriietest
suur valik.

Peale selle traatvõrke igasugu
otstarbeks.

Tallinnas Kopli t. 10.

Tähelepanu!

ked. Kõigile külalistele sama sõbralik naeratus, samad lahked sõnad. Ei usu, et keskaegsed lossidaamid lossis millalgi liikusid iseteadvamalt.

Naiskodukaitse balli rahvuslikult iseteadev, uhke ja julge vaim peletas vist küll jäädavalt lossist kõik rüütelite vaimud.

Lõbusalt kostsid valsid ja foksid. Kergesti libesid tantsijad üle parketi. Küünlad olid juba kustumas ja ärkavas ao-valguses särasid lossi kaitsevaimu, heledast pronksist tuvikese, südames prohvetlikud J.P.E.V.

(Loss on ehitatud Ristija-Johannese nimel ja tuvikese südames on Johannese evangeeliumi algsõnade tähed: „In principio erant verbum“ — alguses oli sõna). Täis iseteadvat uhkust tõlgitses lossist lahkuvatele külalistele punasemütsiline valvur võrratul žestil: „Igavesti Püsib Eesti Vabariik.

Ei oska soovida paremat kui et prohvetlikud tähed tuvikese südames ei kustuks Kuresaarest lahkuvate külaliste meelest, vaid vaimustaksid neid väsimata kodukaitse tööle.

ÜLEMAAILMALISED RAHVUSVAHELISED LASKEVÕISTLUSED STOKHOLMIS.

Tulejoonel.

11. augustil mingisuguseid erakorralise tähtsusega võistlusi ei ole. Suurvõistlused on määratud enam lõpupäevade peale. Nii on ülemaailmsed võistlused: vabast püssist 16. augustil, vabast püstolist 14. augustil, väikekalibrilisest püssist 14. augustil. Ainult sõjaväepüssi ülemaailmaline võistlus on jaotatud mitme päeva peale — 7. kuni 15. ja 17. augustini.

Astudes tulejoonel olevasse võistluste tarvis ehitatud laskemajja tundub pärast elurõõmust ja lõbusat ümbrust nagu oleksid jõudnud hoopis teise maailma. Tõsine, pingul meeleolu valitseb siin ja haarab iga juuretuliijat. Räägitakse peaaegu sosinal, keegi ei taha teha sõnu, kõikide silmad ja mõtted on kiindunud ettepoole, kus kolmkümmend maailma parimaist laskureist enne tulleminekut proovivad oma võimeid.

Tahtmata tõmbub sinu omagi silm ja mõte musta sõõriga valge märklaua poole. Ja siin on ka, mida vaadata. Olgu lask mis asendist tahes, ikkagi näidatakse ainult 9 ja 10 silma. Harva eksib sekka mõni 8, veel harvemini 7.

See on ainult treeninglaskmine. Kui võistlustel ka niisugused silmad välja lastakse! (Kõrval olevas vähemas laskemajas peetakse võistluslaskmisi sõjaväepüssidest.) Nii saavutab rootslane Hugo Johanson vaba püssiga 300 m pealt lamades käelt 10 lasuga 99 silma (võimalikust 100-st)!

Aukartus on nende meeste ees.

Ligemalt vaadeldes neid maailma- ja rahvusmeistreid torkab silma nende tagasihoidlikkus, enesesse süvenemine ja rahulikkus. Kui mõni meie juhusliku 80% mees tunneb end suurmeistrina, kel enam pole midagi õppida, siis siin näed ainult, kuidas iga mees uurib oma tabamusi, kuidas ta iga lasu saadab välja nagu oma lemmiklapse. Laskuri tarvis ei ole enam teist maailma, kui ta viibib tulejoonel.

Nende laskeasendid. Nende kohta annavad parimaid seletusi juurelisatud pildid. Eriti huvitas meid püsti asend kui meie laskesportlaste nõrgemaid asendeid.

Siin kasutavad mitte vähem kui 90% kõigist laskureist lühikest haaramist, olgu laskmine vabast või sõjaväepüssist. Käsi vars õlast küünarnukini surutakse tihedasti vastu keha ja püssi hoitakse tagantpoolt selle raskuse keskpunkti. Püssi hoidmise hõlbustamiseks on vabapüsside tarvis valmistatud juurelisatavad „seened“ (šampinjoniid), milliseid lubatakse kasutada ainult püsti laskmisel. Sõjaväepüsside juures on nende tarvitamine keeldud. Kui püssi haarata nii, nagu näevad ette meie kaitseväge eeskirjad, siis käsi

jääb lühikeseks ning ei saa püssi mugavalt panna palge.

Selle pahe kõrvaldamiseks laskurid hoiavad oma püssi sõrmedel. Mõned neljal sõrmel (väikese sõrmeta), teised jälle esimesel, teisel sõrmel, kolmandad ainult kahel sõrmel jne. Igal laskuril on oma viis.

Sama mitmekesine on ka keha hoidmine. Ühed seisavad sirgelt, keha raskus ühetasaselt jaotatud mõlema jala peale, teised annavad keharaskuse kas esimesele või tagumisele jalale. Suurem osa hoidsid oma keha tahapoole lüangu, püssi hoidva käe poolset puusa ette lükates.

Ka jalgade asetuses ei olnud märgata ühtlast stiili. Oli laiu vahesid, oli keskmiisi, kuid enamuse jalad olid üksteisele võrdlemisi ligidal (jalgade vahe umbes 20 sm ümber). Seisti sirgetel jalgadel, kuid oli ka laskureid, kes oma parema jala lasksid põlvest konksu.

Ka jala nukid vaatasid peaaegu igal laskuril ise suunas. Leidus isegi üks Ameerika laskur, kelle jala ninad olid suunitud peaaegu diametraalselt vastapidi-se suunas (nagu pärast selgus — selleks, et põlvedesse tuua väanatumust, mis teeb seisaku tugevamaks ja hoiab jalgu värisemise eest).

Kui püsti asendid olid nii väga mitmekesised, peaaegu igal laskuril täiesti iselaadsed, siis laskmise juures kõik laskurid pidasid kiinni ühest põhimõttest: kõik lasud anti täpselt ühest ja samasugusest asendist, ühe ja samasuguse palgepanemisega.

Püss tõmmati õlga alati täpselt ühte ja samasse kohta, püssi hoidja kui ka kuke päästja käsi oli kogu laskmise ajal täpselt ühel ja samal kohal.

Siin toimiti vastupidiselt meie laskurite enamusele: püssi palgepanemisel kõige esiti prooviti, kas on asend palgepanekul täpselt õige (mõned kordasid seda isegi mitu korda), ja kui see rahuldab laskurit, alles siis laskur laskis pea veidi lüangu vastu lae pära ja hakkas sihtima. Meie laskurite peres on väga sagedane nähe, et püss pannakse palge juhuslikult ja juhuslikus asendis, antakse mõned lasud ning kui siis selgub, et asend ja palgepanemine ei osutu küllalt kindlateks ja mugavateks, hakatakse neid parandama ja kohendama.

Põlvelt laskmine sünnib ka vabast püssist ilma „seeneta“.

Siin kasutatakse peamiselt kõrget või poolkõrget asendit. Akrobaatlikku Ameerika madalast asendit ei silma isegi ameeriklaste juures. Põlvel istudes kallutatakse keha tugevasti ettepoole, küünarnukk on ligi kámala võrra põlve keriluust nihutatud ettepoole;

põlv ise on ka tunduvalt ettepoole viltu ning käsivars ettepoole küünarnukki läheb ühes suunas jalgasäärega (muidugi rööbiti sellele). Püssi haaratakse juba võrdlemisi kaugelt.

Niisugust põlvelt laskmise asendit on näha ka meil nii mõnegi laskesportlase juures. Uudisasjana võiks siinkohal veel märkida ära, et kõik laskurid kasutavad pehmeid padjakesi, millised pannakse jalgasääre ja maa vahele. Kuid selle juures on nõudmiseks, et põlv ja jalg (ükskõik, missugune osa sellest) puutuksid maad. Kasutada võib ainult võistluste juhatuse poolt väljaantud või täpselt neile sarnaseid padjakesi.

Lamades laskmisel iseäralisi uudisasju silma ei torka. Seda asendit on meie parimad laskurid võrdlemisi hästi uurinud ja ka omandanud. Meie saavutised sel alal on ka päris rahuldavad (võrreldes teiste asenditega) ja nad küünevad maailmameistrite omade ligidusse (vahe kõigub 5—10% vahel).

Asend iseendast leidis väga mitmekesist käsitamist. Leidus laskureid väljasirutatud koos jalgadega, harali jalgadega, üks jalg konksus, mõlemad jalad konksus jne. Lamati pea laskesuunas, pool- ja isegi täiesti viltu sellele.

Mis puutub laskmise tehnilisesse küljesse, siis olid võtted väga mitmesugused. Peaaegu iga laskur oli endale õppinud kätte omapärase laskestili. Kuid üks oli kõigil ja kõikjal ühine: iga laskur anti täpselt ühtedes ja samades tingimustes.

Olgu siinkohal veel kriipsutatud alla üks lahku minek meie hariliku laskuri laskevõtetest. Meil on väga laialdaselt võtnud maad arvamine, et püssi hoidja käsi (harilikult vasak) peab püssi haarama kui raudpihtide vahele, et „laest pisarad pigistada välja“, nagu seda ütlevad soomlased.

Stokholmis seda ühegi laskuri juures nähtavale ei tule. Püssi hoidev käsi ainult hoiab püssi ülal, kuid ei pigista teda ega tõmba õlga. Püss lebab vabalt käel.

Teda hoitakse pihupesal, põial ja sõrmed hoiavad teda niipalju, et ta ei kukuks längu. Seda tööd tehakse ainult paari sõrmega, kuna teised sõrmed püsivad lahtiselt ja vabalt.

Mitmed laskurid hoiavad püssi ülal ainult sõrmedel, kahel või kolmel sõrmel. Tuli ette isegi niisuguseid juhte, et püssi hoiti lae kohalt ülal sõrmedega, kuna põial toetub alt trikli kaitse vastu.

Vesteldes ühe ja teise laskuriga, arutades asjust, mis suurvõistlustel ja suursaavutiste väljalöömiseks kõige tähtsamad, läheb jutt kiiesti laskuri tehnikalt üle laskuri psüühikale. Seda külge peetakse kõige tähtsamaks ja laskuri psüühiline seisukord on see, millest oleneb viimaste protsentide väljalöömine, mis tõstavad võistleja haritipule.

Ka kõige kogenumad maailmameistrid, kellel pikk suurvõistluste rida seljataga, hoolitsevad esimeses järjekorras selle eest, kuidas oma „närve hoida ohjes“. Tõtt tunnistades, inimesel peavad olema raudsed närvid, ääretu tahtejõud ja enda üle valitsemine, et lastes välja kolmest asendist 120 lasku saada keskmine tabamus 9,3 silma.

Seepärast parimad laskurid kuuluvad karskemate elukommetega kodanikkude hulka. Võistluste eel ja võistluste ajal valitseb režiim, mille kõrval kahvatab valjeima õppekompanii oma. Kõik tähelepanu on juhitud närvide suretamisele ja tahte maksimumini väljaarendamisele.

Elatakse peaaegu askeedi elu. Napsid ja teised alkoholilised joogid kaovad vaatepiirilt. Kangeimadki suitsumehed jätavad maha selleks ajaks suitsetamise. On ju väga tähtis südame tegevus. See peab olema rahuline ja korras. Ka söömisel ollakse kasin.

Nii räägitakse maailmameister Lienhardi (Šveits) eluviiside kohta suurvõistluste ajal: mees võtab võist-

VASTASTIKUSTE KINDLUSTUSSELTSIDE

EDASIKINDLUSTUSE JA NÕUANDE

KESKKOHT NING REVISJONILIIT.

EESTI ÜHISTEGELINE KINDLUSTUS - KESKSELTS

TALLINN, S. KARJA 19, KÖNETR. 30 78.

Püsti laskmine sõjaväepüssidest.

Soome parim laskur Oksa.

Põlvelt laskmine vabast püssist.

lusretketele kaasa oma seadusliku abikaasa, sööb kõvasti ainult võistluspäeva eelõhtul, umbes kell 6. Võistluspäeva hommikul ja võistluse kestes ei söö ta tugevaid ega ärritavaid toite. Lihatoite ta sel ajal üldse ei tarvita. Suitsetamisest ei ole juttugi.

Magama heidab ta varakult ja puhkab kaua, „kuni viimse momendini“, et õigel ajal saada võistlusele. Niisugune rahulik elu annab ka rahuliku pulsi ja ta saavutised näitavad, et mees ei ole eksinud.

Leidub isegi laskureid, kes kunstlikul teel rahustavad oma südame tegevust: süüakse broomi, pritsitakse naha alla igasuguseid rahustavaid rohte. Kuid neid tuleb vähe ette.

Rõhuv enamus sammub sihile oma tahtejõu pingutamise ja reeglipäraste eluviisidega.

Isegi laskmise juures tarvitatakse oma taktikat, et end panna soodsamasse seisukorda. Kui on võistluskmine kolmest asendist, siis paljudel on asendite järjekord: lamades, püsti ja lõppeks põlvelt.

Niisugust asendite valikut põhjendatakse seega: olgu laskur kui rahulik tahes ja võistlusele ette valmistatud, ikkagi haarab teda teataval määral võistluspalavik. Lamades laskmine on kõige kergem ja kõige mugavam. Siin on laskuril veel võimalik lõplikult rahuneda ja oma „närve suretada“. Teiseks valitakse püsti laskmine seepärast, et see nõuab kõige suuremat füüsilist pingutust ja kui veel enne lasta põlvelt, siis on laskur küllalt väsinud, et selle tagajärjel üksikud juhuslikud lasud ja seeriad kukuvad välja. Lastakse aga püsti teises järjekorras, siis on võistluspalavik üle ja laskur ei ole ka füüsiliselt väsinud.

Viimsena lastakse põlvelt. See asend on füüsiliselt vähem väsitav kui püsti laskmine ja seepärast selle asetamine lõppu ei mõju tagajärgedele.

Kord tuleliinil, s. o. laskemajas ja selle ümbruses, on niisugune, millest meil tuleb palju õppida. Laske-rada, eriti tulejoon, on pühapaik, kus tuleb kindad võtta maha.

Lärmi ei ole mingisugust. Iga laskur teab, mis tal teha, kuhu minna ja millal lasta ning millal ta peab laskekoha andma edasi järgmisele laskurile. Ei ole

mingisuguseid väljahüüdmisi, tagaotsimisi ega muid üleauruseid askeldusi. Kõik käib nagu kellavärk, järjekindlalt ja vaikselt.

On laskejärjekord käes, s. t. laskekaart väljas, laskur asub temale määratud laskekohale. Siin on ta täieline peremees ja kellelgi ei ole talle midagi öelda. Keegi ei pääse ta juure segama, „nõu andma“ või märkusi tegema. Laskuri seljataga on protokollikirjutaja, iga laskja peale üks. Protokollikirjutaja seljataga on pink esindajate, kohtunikkude ja teiste asjaosaliste tarvis. Selle taga on võre ja alles võre taga võib „publik“ liikuda.

Kohtunikud käivad nagu varjud, neid ei märgatagi, kuid nende terav pilk jälgib hoolega üle protokollikirjutaja laua laskuri tegevust. Sagedasti tuleb ka küürutada, et laua alt jälgida laskmist põlvelt ja lamades.

Iga laskekoht on nummerdatud ja vastavalt sellele ka märklaud. On lask antud, protokollikirjutaja vajutab kellanupule, märklaud kaob (iga märklaua tarvis on oma elektrikell) ja üles kerkib uus märklaud. Näitamine sünnib iga lasu järel, olgu see proovi- või võistlusk.

Tabamuste näitamine sünnib uuel, üleskerkinud märklaua sõorikujulise osutiga (pika varre otsas), millel üks külg valge, teine must. Näidatakse alt, varjundi tagant, ja see ei sega laskmist naabermärklaua pihta. Näitamise viis on samasugune nagu meil kuni kaheksanda silmani. Üheksanda silma näitamiseks veetakse osutiga ringid märklaua südamiküü ümber. Kümnennda silma näitamine on pidulik: hariliku osuti küljes on veel punane lipp (märklaua juures kaks osuti), osuti tõstetakse üles vertikaalselt märklaua kesk-kohale, üle pealmise ääre, ja siis keerutatakse osuti rida kordi — kord on selle valge, kord must külg nähtaval.

Esiteks näidatakse tabamuse silm ja selle järele tabamuse asukoht (kellaaeg). Asukoha näitamine on palju otstarbekohasem ja selgem kui meie senine näitamine. Nimelt pannakse osuti keskkohalt kuuliaugu kohale. Kui tabamus on mustas sõoris, siis on väljaspool osuti valge külg, on tabamus valges ringis, siis

osuti must külj. Nüüd viiakse osuti pikkamööda raa-
diuse suunas (kellaaja suunas) märklaua ääreni. Mus-
tast sõõrist välja jõudes pöördakse väljapoole osuti
must külj. 0 silma märgitakse ära osuti vibutamise-
märklaua ees.

Osuti läbimõõt 300 m peal laskmisel on 20 sm.

On tabamus märgitud, protokollikirjutaja märgib
silmade suuruse laskeraamatusse ja laskekaardile (sel-
lekohase stambiga) ja hüüab laskurile silmade arvu,
kellaaega juure lisamata (kuiv number).

See on ainuke hääletegemine kogu laskmise ajal,
välja arvatud kohtunikkude kõnelused. Ja seda kogu
meie laskerajal viibimise ajal kuulda ei olnudki.

Nüüd võib laskur anda järgmise lasu.

Kogu tegevus käib kiiresti. Tabamuse näitamine
ei võta kümnet sekunditki. Seni kui laskur annab uut
lasku, kleebitakse eelmine tabamus allalastud märk-
laul kinni.

Nii töötab iga laskur täiesti omaette, tal ei ole
mingisugust tegemist naabritega ja ta ei näegi neid
(laskurid on vaheseintega ja vaheriietega üksteisest
eraldatud).

Proovilaske antakse kahe märklaua pihta, s. t. iga-
kord, kui märklaud kerkib üles, võib lasta. Võistlus-
lasud antakse ainult ühe märklaua pihta ja siin tuleb
üks märklaud jätta vahele. Tabamise märkimiseks
lastakse märklaud alla ja tiiru seadluse tõttu kerkib üles
teine märklaud. Tunnusmärgiks, et selle märklaua
pihta ei tohi lasta, on tõmmatud valge paber üle musta
sõõri. Kui kuuliauk on kinni kleebitud, tõstetakse lask-
miseks kuuluv märklaud üles, näidatakse tabamus ja
laskmine võib jätkuda.

Valge paber mustal sõõril tähendab alati laskmise
keeldu (märklehtede vahetus või muud põhjused).

Laskmise lõpul iga laskur peab protokollikirjutaja
juures oma laskekaarti kontrollima ja, kui sissekanded
õiged, kirjutama alla.

Laskur võib üht ja sama märklaua katkestama-
tult kasutada kõige enam 30 minuti jooksul, kui võist-
lusmäärused selle kohta erikorda ei ole pannud maksma.
Kuid selle juures võib ta tuleliinilt lahkuda alles siis,
kui ettenähtud seeria tervelt välja lastud. See reegel
ei maksa ainult vapapüssi, püstoli ja väikekaliibrilise
püssi ülemaailmaliste võistluste (A:1, C:1, D:1) kohta.
Ei katkestata laskmist aja möödumisel, tühistatakse
kogu seeria.

Üldiselt on korra reeglid väga täpsed ja valjud.
Nende vastu eksimiste eest kõrvaldatakse laskur otse-
kohe võistlustelt.

Laskmisi peetakse igapäev 7.—18. augustini kella
8—12 ja 13—17. Kella 12—13 on einevaheaeg.

Laskmise algus ja lõpp märgitakse ära suurtüki-
pauguga. Et aga lõppsignaali laskmise ajal ei ole
kuulda, siis tõstetakse märklauade juure 10 minutit
enne lõppu üles Rootsi lipp ja lastakse maha punkt kell
12 ja 17. Nüüd ei tohi anda enam ühtki lasku, „rahu
peab olema majas“.

Ei jõuta seeria peavõistlustel (ülemaa-
ilmalised võistlused sõjaväe-, vabast ja väikekaliibri-
lisest püssist ning püstolist) märguandmise ajaks lõ-
pule, antakse seeria lõpetamiseks aega veel 15 minu-
tit. Teistel võistlustel tuleb laskmine otsekohe lõpe-
tada ja isegi alatud seeria jätta pooleli. Seeria katkes-
tamise kohta eriametmees teeb sellekohase kontroll-
märkuse laskekaardile, mis võimaldab seeria lask-
mise jätkamist pärast vaheaega.

Esimene Põhjamaade laskevõistlus.

Esimene Skandinaavia riikide (Rootsi, Norra,
Daani ja Soome) laskevõistlus on määratud 12. ja 13.
augusti peale. Võistluse tingimused on samasugused
kui ülemaailmalisel võistlusel: 300 m pealt kümneringi-

Kreenholmi Puuvillasaaduste Manufaktuuri

Asutatud 1857. a.

O s a ü h i s u s .

Asutatud 1857. a.

Ketrusvärtnaid 500.000

Kangrutelgi 4.000

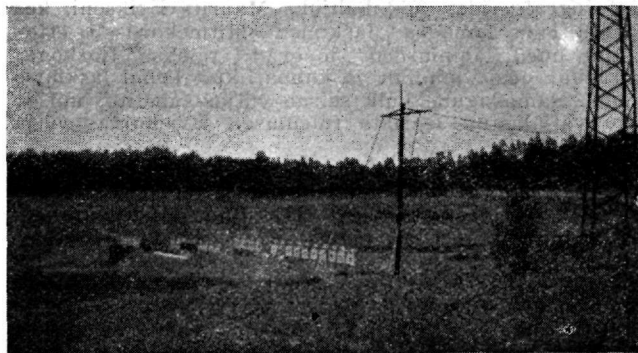
V a l m i s t a t a k s e :

puuvillariiet iga seltsi — pleekimata, pleegit-
itud ja värvitud; lõnga, sukalõnga ja vatti.

VABRIK: Kreenholm, Narva kaudu.

VALITSUS: Tallinnas, Pikk tän. 68, telefon 7-31 ja 32-95.

LADU: Tallinnas, S. Karja tän. 13.

Skuggani laskevälja üldpilt.

lise normaal-märklaua pihta 120 lasku v a b a s t p ü s s i s t (püsti 40 lasku, põlvelt 40 lasku ja lamades 40 lasku).

Iga rahvas paneb välja 12 meest, kellest kõik lasuvad kaasa, kuna loevad ainult 10 parema mehe tagajärjed. Võisteldakse nii gruppide kui ka üksikmeeste paremuse peale.

Igale rahvale antakse 4 märklaua. Võistlemiseks antakse aega kogu meeskonnale 16 tundi. Sellega peab iga laskur andma 120 lasku 5 tunni 20 minuti jooksul või iga lasu umbes kahe ja poole minuti kestes. Siia sekka on arvatud vahetuse ja muude korralduste aeg.

Põhjamaa rahvaste omavahelise võistluse vastu tuntakse üldist huvi. On nad ju tõusvad tähed laske-sporti alal. Eriti ollakse huvitatud rootslastest, eesotsas Olle Eriksoniga. See huvi on ka täiesti põhjendatud, kui vaadelda rootslaste saavutisi viimaste aastate maailmavõistlustel vabapüssist laskmises.

20. maailmavõistlusel 1922. aastal Mailandis Rootsi grupp tuli 4. kohale (4.916 punkti) jäädes meistermeeskonnast — põhja-ameeriklaste omast (5.132) — taha 216 silmaga.

22. võistlusel 1924. aastal Reimsis käis rootslaste käsi halvasti. Nad suruti 7. kohale (4.961), kuna põhja-ameeriklased omandasid esimese koha (5.284). Isegi soomlased löid rootslasi (5.036).

Alates 1927. aastast muutub pilt. Roomas 1927. aastal ja Loosduinens 1928. aastal tulevad esimesele kohale šveitslased (5.397 ja 5.391) ja teisele kohale rootslased (5.309 ja 5.339).

Üksiklaskmises kuni 1924. aastani veavad ameeriklased: 1921. a. Stokes — 1.055 silma, 1922. a. Stokes 1.067 s.; 1923. a. Fišer — 1.090 s.; 1924. a. Fišer — 1.075 silma.

Siitpeale tulevad esikohad eurooplaste kätte. 1925. ja 1927. aastal on peremeesteks šveitslased. 1925. a. Hartmann saavutab 1.109 silma, mis maailmarekord kuni tänavuse aastani. 1927. a. lööb Hartmann välja 1.105 silma.

Läinud aastal tuli maailmameistriks juba rootslane Olle Erikson 1.093 silmaga.

1921. aastast kuni 1928. aastani jagasid esikohti vabapüssist laskmisel nii gruppides kui ka üksiklaskmises Põhja-Ameerika Ühisriigid ja Šveits. Esimesel oli 18 esikohta ja teisel 16. Alles 1928. aastal lööb esimese pääsukesena sekka Olle Erikson.

Kõigil on keelel küsimus, kas rootslased suudavad kaitsta oma kõrgeid positsioone või isegi jõuda edasi? Põhjamaade rahvaste võistlus on nagu generaal-repertsiooniks suurvõistluste eel. Siit selgub mõndki ameeriklastele, šveitslastele ja kogu maailmale.

13. augustil täpselt kell 8 kõlab esimene võistluspauk. Puuduvad ainult norralased. Nad tulevad kohale mõni tund hiljem.

Laskmist algavad rootslased ja soomlased lamades asendist, daanlased aga püsti.

Huvi tulipunkt on kahe mehe ümber: rootslaste pooljumal O. Erikson ja Soome tõusev täht E. Oksa. Teised võistlejad nagu jäävad nende kahe mehe varju.

Eriti mures on soomlased. Neist puuduvad kaks kindlaimat ja parimat meest haiguse tõttu. Ei ole veel küllalt kosunud pärast operatsiooni nende parim laskeasjanduse tundja teoorias kui ka praktikas Veli Niemenen. Edasi pahandatakse ilmastiku üle: valgus on liig hele. Ka lasketingimused on veidi erinevad kodus-test. Nimelt kleebitakse kodus märkleht tumedale kilbile, siin aga on kilp värvitud valgeks ja selle tõttu märklehe valged ääred paistavad palju laiemad kui silm nendega on harjunud.

Ka laskemaja katus on ebakohaselt ehitatud, selle esiserv on nurga all längus allapoole, mis tundub suurendab paugu laskekaja.

Laskmist algavad rootslased ja enamused soomlastest lamades, daanlased aga püsti.

Huvitavad on rootslaste esimesed seeriad lamades. Siin ei anta ühtki lasku alla 9 silma! Maurits Erikson annab esimese 97-lasulise seeria. Neljas seeria Hugo Johansonil loeb tervelt 99 silma! Keskmiselt kõigub enamusel seeria 94—96 silma vahel.

Halvemini käib soomlaste käsi. Keskmise seeria väärtus on neil 90 silma ümber. Neljastkümnest seeriast saavutatakse neli 95-silmalist.

Norralaste lamades laskmine on Soome omast veel nõrgem. Siin on keskmine seeria alla 90 silma. Grönlaine seeria loeb ainult 76 silma.

Kui lamades laskmise seeriad iga rahva laskureil on võrdlemisi ühetasapinnalised, siis püsti laskmisel tulevad ette suured kõikumised.

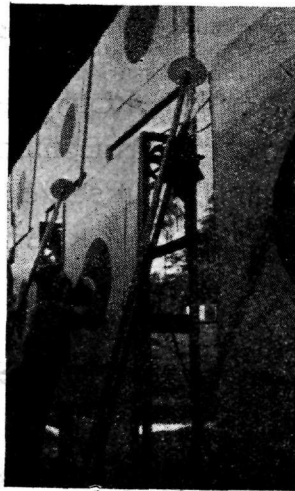
Esimesel võistluspäeval rootslastest on parim püsti asendi seeria O. Eriksonil — 91 silma, nõrgeim Lööfil — 73 silma. Soomlaste parim seeria on 91 silma (E. Oksa), nõrgeim 67 (T. Niemenen). Norralaste parim — 89 s. (Amundsen), nõrgeim 66 s. (Muslie). Daanlaste parim — 86 (Erich Jensen) ja nõrgeim samal Jensenil — 67 silma.

Üldiselt daanlased näitavad esimesel päeval püsti laskmisel kõige nõrgemaid tagajärgi: keskmine seeria on 75 silma ümber. Ka lamades laskmisel ei ole tagajärjed hiilgavad — seeria on keskmiselt 85 silma ümber.

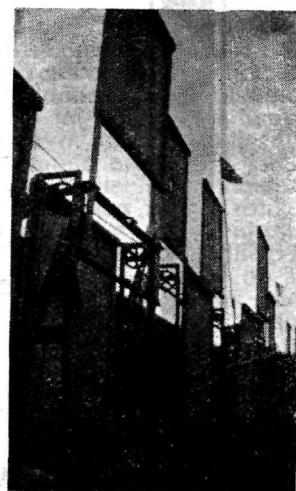
Kas ei ole nende taktika vildak?

Kui kõlab esimese päeva lõppsignaal, kujuneb välja õige huvitav seisukord.

Rootslastest ei ole keegi laskmist viinud lõpule. Kõige rohkem on lasknud välja I. Wester — 8 seeriat

Märklauad eest vaadatuna.

Märklauad tagant vaadatuna.

(püsti ja põlvelt asendid). Viis meest on lõpetanud lamades laskmise ja püsti on lastud ainult 1 seeria. O. Erikson lõi lamades välja 365 silma ja püsti esimese seeriaga 91 silma.

Soomlastel on kaks asendit lõpetanud 8 meest: lamades ja püsti 6 meest, põlvelt ja püsti 2 meest. Kümnel mehel on põlvelt hoopis laskmata. E. Oksa saavutab lamades ka 365 silma ja püsti 350.

Norra meeskonnast on laskmise lõpetanud Onserud (990 silma) ja Vik (1022 silma). Põlvelt on laskmata 9 mehel, lamades ja püsti 5 mehel. Silmapaistev on Larseni saavutis lamades laskmisel — 377 silma.

Daanlastest on laskmise lõpetanud tervelt 5 meest: W. R. Fišer — 980 s., Krolykke — 1.023 s., Erich Jensen — 1.010 s., J. Lehrman — 980 s. ja Kr. Andersen — 980 s. Ühtki seeriat ei ole lõpetanud 6 meest.

Daanlaste lasketaktika läheb teiste omast tunduvalt lahku ja see võib-olla ongi nende kaotuse põhjuseks.

Teine päev algab Eriksoni ja Oksa tähe all. Lamades on mõlematel ühepalju. Oksal on püsti tervelt 350 silma (seeriad: 80, 86, 93 ja 91), kuid Eriksonil esimese seeria 91 silma.

Pea hakkab olukord selgima. Erikson annab püsti juure seeriad: 91, 84 ja 87. See on kokku 353 silma. Senine maailmarekord püsti laskmises on purustatud! Maailmameister šveitslane Hartmann, kes 1925. aastal St. Gallenis püstitas 352 silma, on löödud!

Nüüd on kõikide tähelepanu juhitud ainult Ollele. Kui tema suudab ka põlvelt laskmises senise maailmarekordi (379 silma — Hartmann Roomas 1927. aastal) ületada, on vabapüsti üksikmehe laskmise maailmarekordi saatus kaalul.

Laskemaja Rootsi meeskonna kohal on ummistatud. Hilisem tulija ei küüni põlvelt laskjat Eriksoni nägemagi. Pealik Loun trügib küll kuidagi moodi tagumistest ridadest läbi ja tal õnnestub isegi Eriksoni

ni fotografeerida, kuid kahjuks Maurits Eriksoni, kes lõpetab oma lamades laskmist. Mitmekordselt ettevõetud uued läbimurded lõpevad täielise fiaskoga. Inimmüür püsib kindlalt ja kannatlikult kohal laskmise lõpuni. Samasugune hulk seisab väljas tabelite juures, kuhu väljalastud seeriade tulemused järjekorras välja pannakse.

Pinevus on kõige suurem siis, kui Oksa lõpetab põlvelt laskmise 360-silmalise tagajärjega...

Kella 17 lõpetab Ollegi. 357 silma. Maailmarekordist kaugel, isegi Oksa poolt löödud. Siiski on võidetud esimene koht 1.083 silmaga, mis kolmas maailma saavutis: esimene on Hartmannil — 1109 silma, teine temal endal — 1.093 silma.

On võidetud siiski Põhjamaade rahvaste keskel esimene koht ja püsti laskmises purustatud maailmarekord.

Teiseks tuleb Oksa 1.075 silmaga. Maailma paremuse järjekorras neljas koht. Sama palju silmi lõi välja ka ameeriklane Fišer 1924. aastal.

Parimad saavutised asendite järele: püsti: Olle Erikson 353 s. (maailmarekord — 352);

põlvelt: E. Oksa ja E. Karlson 360 s. (maailmarekord — 379) ja

lamades: M. Erikson (Rootsi) 383 s. (maailmarekord — 389).

Tänavu tuli gruppidest esimesele kohale Rootsi oma: 10.426 silma, teisele Soome: 10.240 silma, kolmandale Norra: 10.180 silma, kuna viimase koha pärisid daanlased 10.072 silmaga.

Huvitav võistlus on läbi. Põhjamaade rahvad on väga hädaohtlikud senistele suurmeistritele — ameeriklastele ja šveitslastele. Praegu sammub küll esirinnas Rootsi, kuid ka Soomel on palju lootusi veel kõrgemale jõudmiseks.

A. P.

ROHU- JA PARFÜMEERIAKAUPLUS

D. DUBAS

TEENRI 4, RAEKOJA-PLATS

- KOHVIK MARCELLI KÕRVAL. -

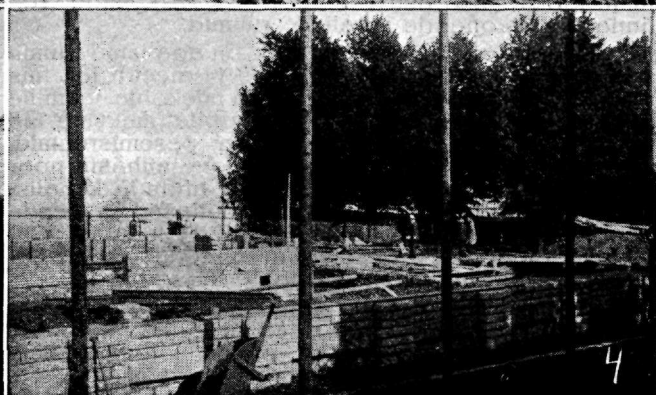
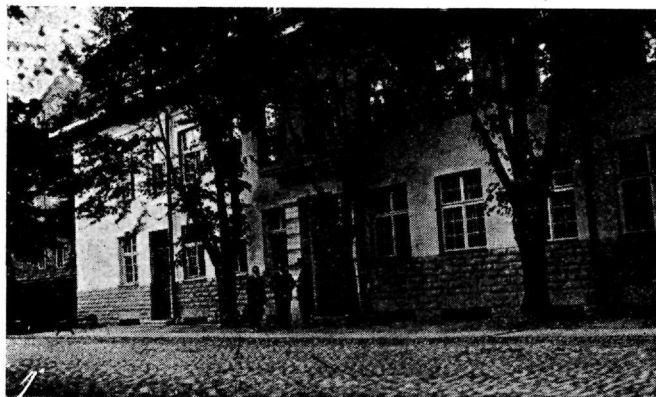
Lõhnaõlid, kölniveed, seebid, puudrid, mingid, kulmustiffid ja värvid, huulepumatid, juuksevärvid, lokitangid, maniküüririistad, lokilambid, habemeajamise garnituurid — pintsliid, seebid, noad etc.

PRANTSUSE, SAKSA, KODUMAA JA
TEISTEST KUULSATEST FIRMADEST.

HINNAD MÕÕDUKAD ————— MÜÜK SUUREL JA VÄIKESEL ARVUL.

1. Tallinna maleva uus kodu; 2. 3. ja 4. seesama ehitamise staadiumis.

OMA KODU KAITSELIIDU TALLINNA MALEVALE.

Uue maja õnnistamine oli 31. augustil.

Laupäev, 31. aug. s. a., on kaitseliidu Tallinna maleva suurpäev: tema uus maja on valmis ja malev võib kauase ootuse järele asuda „oma tuppa“ oma töö ja tegevuse süvendamise ja arendamise tööle laiemas ja intensiivsemas mõttes.

Igaüks, kes meie kaitseliidu elu liigemalt tunneb, teab väga hästi, mida vajavad kaitseliidu suuremad üksused kõigepealt, ja need on esijoones peale relvastuse koosviibimisruumid ja korralik laskerada. Ilma nendeta on raske, kui mitte väga raske, arenda edukalt.

Eriti suure tähtsusega on peavarju küsimus sarnases elus nagu see on kaitseliidul pealinnas. Mitte üksnes õppused, harjutused, mitmesugused kursused ei ole siin igapäevane vajadus, ilma milleta vaikselt kaitseliidu elu tuiksoon, vaid liikmete tihedamad koosviibimised, ergutuskoosolekud, kõneõhtud jne., või lihtsalt — aja kasulikult, tervendavalt, värskendavalt mõõdasatimine on siin, pealinnas, hoopis suurema tähtsusega kui maal või väiksemates isentrumites, kus liikmed üksteisega nii kohti kui ka huvide suhtes on enam seotud. Kui vanarahvas hingeliseks kokkuliitumise ajaks pidas vaka soola söömise aega, siis oli tal selleks sula õigus: üksteisega hingeliselt kokku kasvada ei ole väikene töö, aga kaitseliidu elu nõuab just hingelist tutvust, hingelist kokkuliitumist.

Seda võib aga saavutada just tihedama kokkupuutumise läbi üksteisega, ja seda võimaldab just eriliselt oma ruumid, kus võib ja kus maksab viibida koos.

Oma ruumide soetamine või oma ruumide puuduse kõrvaldamine on Tallinna maleval olnud üheks suuremaks mureks just tema algpäevilt peale. Juba esimestel Tallinna maleva juhataise istungetel arutati korralikute korteriruumide küsimust. Kuid ikka osutus see raskeks, võimatuks. Kui leiduski vahel enam vähem kõlbulik ruum, siis käis selle uurimine maleval üle jõu, ostmisest ei võinud juttugi olla. Kord astuti linnavalitsusega läbirääkimistesse paari aasta eest veel Harjumäel asuva restoraani ruumide uurimise ja nende ümberkorraldamise pärast kaitseliidule, kuid maja oli nii vana ja lagunenud, ümberehitamine nii kallid, et maleva juhatus pidi jätma selle plaani ja ootama paremaid aegu!

Olukord paranes märksa kaitseliidu peastaabi vastutulelikkuse läbi: ta andis oma majas rohkesti ruumi Tallinna malevale, kuid kõige selle peale vaatamata oli neiski ruumides kitsavõitu, kui mitte päris kitsas, säärasele suurele malevale nagu see on Tallinnas. Alles siis, kui kaitseliidu peastaap, vanemate ja keskkogu leidsid võimaluse tulla Tallinna maleva juhataisele vastu ja tegid uute ruumide loomise oma asjaks, liikus asi järsku edasi: mineval aastal augusti kuus pandi kaitseliidu Tallinna maleva majale nurjakivi ja tänavu, 1929. a., 31. augustil on uus maja valmis!

Rõõmus, õnnelik silmapilk!

Tallinna malev võib rõõmu ja õnnetundeaga vaadata oma uut maja ja asuda sinna elama.

Maja on ilus, ruumikas ehitus. Väljaspoolt vaadates peastaabi kõrge maja kõrval tundub ta veidi

väiksena, kuid ometi väga kenana: suure maja kõrval, liitunud ühte sellega, näib sümboolne: üks süda ja üks hing; üks — isa, teine — poeg.

Kuid astunud sisse tõuseb meeleolu: valged, ruumikad toad avavad oma ukсед: alumistes ruumides asetuvad lugemistuba, raamatukoguruum, söögituba, biljard, köök; siin on ka 50-meetriline laskerada spordipõsside jaoks ja veeremängu (keepli) esi. Nende kõrval ja nende peal näeme ruume isemenipõrandate ja lagedega, nisse ruumidesse võib mahutada maleva liikuvaid, raskeid masintulistajaid ja nende raudsete kõhtude söögi- materjali . . . See on ligikaudu pilt alumistest ruumidest, ruumidest, mis puudusid maleval ja mis olid nii vajalised.

Teine kord on maleva tööruumid: siit leiame eriti suure õppesaali loengute, väiksemate harjutuste jaoks; siin asuvad ka peaaegu kõikide Tallinna malevkondade juhatused ruumid.

Maja kroon ja kauneim paik on aga tema ruumikas saal-võimla, 27 meetrit pikk, 14 meetrit lai, mis võib enesesse mahutada kuni 600 istekohta ja mille võimlemissessidele läks peastaabile maksma üle miljoni sendi! . . . Siin asuvad ka pesemisruumid, riieteruumid jne. . . See on saal, kus niihästi noor kui ka vana täie rahuldusega võib anduda kehalistele harjutustele, kus niihästi kaitseliitlased ja nende noorsugu, kui ka kohalikud koolid leiavad võimaluse ajanõuete kohaselt arendada oma kehalist jõudu ja end värskendada!

Tallinna kaitseliidu maleva juhatus ei taha sügugi varjata oma head meelt meie uue maja, uue oma kodu ruumide avamise puhul kõigile kaitseliitlastele. See on suur samm edasi paremuse poole, tõusu poole.

Erlise tänutundega suhtub ta k. l. peastaabile, vanemate- ja keskkogule, kelle jõufa ja nõuta seda ei oleks vähemal ligemal ajal mitte saanud. Ei suuda kuidagi jätta avaldamata avalikku tänu meie kaitseliidu üldjuhile kaitseliidu ülemale ja staabile, kes väsimata on töödanud Tallinna maleva uue kodu püstitamise kasuks. . .

Kuid niisama ei tihka maleva juhatus jääda pöördumatu Tallinna kõigi kaitseliitlaste poole tõlise sooviga, et uus maja ja uued ruumid oleksid meile selleks, milleks nad on loodud: sidemeks sõpruses, elustumiseks kaitseliidu töös, et edeneks ja elaks Eesti, meie ilus isa, meie kallis kodumaa!

Selleks õnn kaasa, selleks jõudu ja õnne uues majas, oma majas!

Kaitseliidu Tallinna maleva juhatus.

Käesoleva kaksiknumbri tõttu ilmub

„Kaitse Kodu!“

järgmine number

laupäeval, 14. sept. s. a.

HAMBAPASTA

„ISIS“ KREEM

„ISIS“ PUUDER,

„ISIS“ SEEP

KÕIK VÄLISMAA

LÕHNAÕLID

PUUDRID jne.

A=S. „EPHAG“ HARJU TÄN. 41

Tartu uus ujula, kus peeti kaitseliidu võistlused. Vasakul hüppetorn, paremal sissekäik ujulasse.

ÜLERIIKLIKUD KAITSELIIDU UJUMISE VÕISTLUSED.

Kaitseliidu ujumise võistlusi käesoleval aastal peeti Tartu maleva korraldusel Tartus, uues moodsas ujulas, laupäeval, 24., ja pühapäeval, 25. augustil s. a.

Võistlustel oli esindatud 8 malevat 36 võistlejaga, milline arv, võrreldes möödunud aasta omaga, oli käesoleval aastal kasvanud kahekordseks.

Võimistelt olid võistlejad liigitatud A, B ja üldklassidesse.

B klassis võistlesid kaitseliitlased, kes üleriiklikudel kaitseliidu, kaitseväe ja Eesti esivõistlustel ujumises ei olnud saavutanud kolme esimest kohta, A klassis — kõik ülejäänud võistlejad, kes B klassi ei kuulunud. Üldklassi võistlusaladel võistlesid kaitseliitlased vaatamata nende saavutistele.

Võistlusaladeks olid:

A klassis: vabalt — 50 ja 400 m; rinnuli — 100 ja 200 m; seljali — 100 ja 200 m.

B klassis: vabalt — 100 ja 200 m; rinnuli — 50 ja 100 m; seljali — 50 ja 100 m.

Üldklassis: 1000 m vabalt, 50 m rakmetes, teateujumine 4×100 m.

Möödunud aastal võistluste üldvõitjaks tuli Tallinna malev, võites ühtlasi esmakordselt kaubamaja Raduse ja Osipovi annetatud rändauhinna.

Käesoleva aasta võistlused olid eriti pinevad Tallinna ja Tartu malevate vahel, kes olid organiseerinud ja mobiliseerinud kõik oma jõud, et võita paremuse palmi.

Nii paistsid silma vähemate vendade seas ka Eesti veespordi tuusad E. Ernesaks, Pärtelson, Kroll, Pärlil ja teised.

Kahetseda tuleb mitmete veeäärsete malevate puudumist võistlustelt: Saaremaa ja Pärnu mehed ei olnud ilmunud. Ka mitmed Järva ja Harju malevate tüsedad ujudajad, kes möödunud aastal võistlesid, puudusid käesoleval aastal.

Vaatamata külmavõitu ilmadele, samuti ka veele (+16° C), möödusid võistlused hoogsasti ja ladusalt.

Tagajärjeks oli rida häid saavutisi, tervelt 6 uut rekordi. Tartu maleva avarates ruumides korraldatud aktusel jagas võitjaile auhinna maleva pealik major Saarsen, mispeale asuti Tartu naiskodukaitse poolt korraldatud teelauda, kus vahetati mõtteid äsja möödunud võistluste kohta ja sepitseti plaane tuleviku suhtes.

Oli kuulda häält, et tulevikus peaks ilmtingimata ujumise võistlused tegema kaasa ka naiskodukaitse. Samuti tuleks võimaldada osavõtt oma jõu kohases klassis vanadele kaitseliitlastele.

Kaitseliidu ujumisvõistluste parim — Ewald Ernesaks.

Võistluste tulemused:

A klass.

50 m vabalt.

1) Malevl. Ernesaks, Evald, Tallinn, 32,1 (uus rekord); 2) malevl. Pärli, Valter, Tartu, 35,1; 3) malevl. Kroll, Endel, Tartu, 35,7.

400 m vabalt.

1) Malevl. Ernesaks, Evald, Tallinn, 6.51,9 (uus rekord); 2) malevl. Kangro, Kristjan, Tartu, 7.10,6; 3) malevl. Mõtlik, Erich, Tallinn, 7.13,7.

100 m rinnuli.

1) Malevl. Aunapuu, Ervin, Tallinn, 1.32,3 (uus rekord); 2) malevl. Kroll, Endel, Tartu, 1.34,8; 3) malevl. Vesilind, Paul, Tallinn, 1.39,9.

200 m rinnuli.

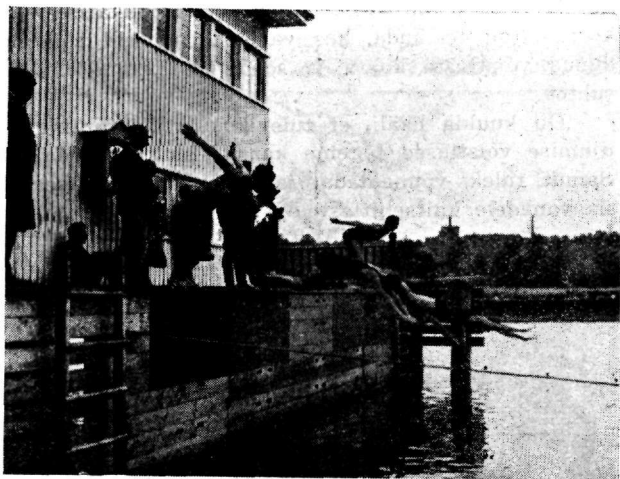
1) Malevl. Aunapuu, Ervin, Tallinn, 3.27,2 (uus rekord); 2) malevl. Kroll, Endel, Tartu, 3.33,8; 3) malevl. Tanvald, Alfred, Tallinn, 3.44,5.

100 m seljali.

1) Malevl. Pärtelson, Boris, Tallinn, 1.35,2 (uus rekord); 2) malevl. Pokats, Elmar, Tartu, 1.41,6; 3) malevl. Aunapuu, Ervin, Tallinn, 1.42,7.

200 m seljali.

1) Malevl. Pärtelson, Boris, Tallinn, 3.35,9; 2) malevl. Aunapuu, Ervin, Tallinn, 3.45,8; 3) malevl. Pokats, Elmar, Tartu, 3.48,6.

Üks rohketest startidest.

B. klass.

100 m vabalt.

1) Malevl. Pehap, Ants, Tartu, 1.21,4; 2) malevl. Lunter, Johannes, Sakalamaa, 1.23,0; 3) malevl. Valvur, Hugo, Tallinn, 1.27,0.

200 m vabalt.

1) Malevl. Pehap, Ants, Tartu, 3.22,0; 2) malevl. Lunter, Johannes, Sakalamaa, 3.23,2; 3) malevl. Kedus, Ferdinand, Tartu, 3.32,6.

50 m rinnuli.

1) Malevl. Mikor, Heinrich, Tallinn, 47,6; 2) malevl. Anderson, Friedrich, Tartumaa, 49,5; 3) malevl. Veber, Siegfried, Tartu 49,7.

100 m rinnuli.

1) Malevl. Anderson, Friedrich, Tartumaa, 1.40,7; 2) malevl. Mikor, Heinrich, Tallinn, 1.43,3; 3) malevl. Veber, Siegfried, Tartu, 1.43,5.

50 m seljali.

1) Malevl. Altpere, Arnold, Sakalamaa, 49,2; 2) malevl. Toppi, Hugo, Tartu, 53,6; 3) malevl. Porre, Heino, Tallinn, 54,7.

100 m seljali.

1) Malevl. Porre, Heino, Tallinn, 1.42,5; 2) malevl. Altpere, Arnold, Sakalamaa, 1.44,1; 3) malevl. Anderson, Friedrich, Tartumaa, 1.45,9.

Üldklass.

1000 m vabalt.

1) Malevl. Ernesaks, Evald, Tallinn, 14.05,6 (uus rekord); 2) malevl. Kangro, Kristjan, Tartu, 14.15,2; 3) malevl. Mõtlik, Erich, Tallinn, 14.17,3.

50 m rakmetes.

1) Malevl. Kroll, Endel, Tartu, 47,4; 2) malevl. Toonekurg, Valter, Võrumaa, 49,0; 3) malevl. Ernesaks, Evald, Tallinn, 49,2.

4×100 m teatejumine.

1) Tallinna maleva meeskond (Mikkov, Bahtejev, Valvur, Ernesaks) — 5.34,9. 2) Tartu maleva meeskond (Veber, Pokats, Pärli, Kroll) — 5.37,0.

Üldvõitjaks tuli Tallinna malev 129 punktiga, see-ga omandades jäädavalt kaubamaja Raduse ja Osipovi rändauhinna.

Kauaaegne praktika on näidanud, et

A/S. „ODOR”i
tindid, kirjalakid ja kontoriliimid

on oma headuselt kõige paremad ja tarvitavamad ning
poole odavamad välismaa sellistes kaupades.

Ostke, proovige ning toetage kodumaa tööstust.

MAJANDUSLIKU RIPPUMATUSE POOLE.

Vaatamata suurtele edusammudele meie majanduslikus arengus on veel palju teha majandusliku iseseisvuse kindlustamiseks.

Majanduslikule rippumatusele ei vii ise kõige septsimine, vaid ratsionaalne tegevuse juhtimine.

Tallinnas VII Eesti näitus-messi avades majandusminister J. Zimmermann tähendas muuseas, et kui majanduslikku rippumatust ei suudeta saavutada, siis ka riigi poliitilise elu kokkuvarisemine on möödapääsmatu. Seega majandusminister puudutas tänapäeva tähtsamat meie majanduselu küsimust, mida otse praegusel ajal nii majandusringkonnas kui ka majandust juhtivates valitsusasutistes mõnda aega kaalutakse. Majanduslik rippumatus tähendab võida elada oma ainestel tarviduste rahuldamise suhtes omamaa saadustest ja toodetest. Ideaalne seisukord oleks, nagu tähendas majandusminister, kui riik valmistaks nii palju, et ta võiks katta kõik oma tarbed ja et jatkaks ülejääke väljaveokski. See on muidugi ainult mõttekujutus, sest säärast olukorda tegelikult praegu ei saa olla. Täiuslikumaid selletaolisi riike praegu on Ameerika kui ühtekuuluv suur majandusüksus, kel on suured loodusvarad, arenenud põllumajandus ja tööstus ja kus peale selle on laialdane tarvitajaskond (turg) oma maal. Kuid ka seal näeme üsna suurt ainete sissevedu välismailt. See tähendab, et ka see majanduslikult soodsates tingimustes olev ja arenenud majandusüksus on teatud määral rippuv välismaa toodangust (kummi), olgugi sageli kaubanduspoliitilistel põhjustel. Seega siis täielist majanduslikku rippumatust esiotsa kuskil veel ei ole näha.

Kuid peab ütlema, et otse viimasel ajal majandusliku rippumatuse mõte on saanud uut hoogu ja kui kõik ei peta, siis nähtavasti on käimas vaikne eeltöö rippumatute majandusüksuste loomiseks.

Võttes arvesse praegusaja inimeste tarbeid ja toorainete leiukohti ning praktilisi vilumusi üksikuil majandusaladel tegutsemiseks ja teiselt poolt pidades silmas saaduste valmistamises headust ja odavust peavad majanduslikud üksused olema suured, et niisuguse üksuse piirides oleks saadaval kõiki tarvilisi tooraineid ja et rahva hulk kujundaks küllalt suure tarvitajaskonna, nii et toorainete suuremal määral ümbertöötamine ja müük oma turul oleks kindlustatud; seesama maksab põllumajanduse kohta. Seepärast räägitakse, kuigi veel umbkaudselt, Euroopa majandusüksusest, Ameerika majandusüksusest ja kolmandaks Suurbritannia majandusüksusest, kuhu kuuluksid Inglismaa oma laialdaste asumadega. See mõte tuli teravamalt kuuldavale eriti pärast seda, kui Ameerika Ühisriigid tõstsid sisseveetavaile kaupadele tolle, nii-ütelda — panid maksma kaitsetollid.

Praegu ei ole veel midagi tõenäolist ses suhtes olemas ja pikemalt selle ülemaailmalise majandusprobleemi juures peatumine viiks liiga kaugele kujutluste valda. Seepärast heidame parem pilgu meid endid ümbritse-

Majandusminister Zimmermann.

vasse tegelikku ellu — meie oma püüdeile majandusliku rippumatuse poole.

Kohe alul peame ütlema, et Eesti ei saa olla majanduslikult rippumatu selle sõna tõsisel mõttes, sest meil puudub liiga palju sellest, mida paratamatult tarvitame; nimetame ainult metallid, õlid, sool, väetisained, puuvill, suurelt osalt ka vill, palju keemiaaineid ja rohte; meil puuduvad vabrikud paljude erimasinate, instrumentide, aparaatide ja mitmete kaubaliikide valmistamiseks, mida ainult suurel määral võimalik valmistada, nii et meie väike tarvitushulk ei tasu niisuguste asjade valmistamist ainult omamaa tarveteks (väljaveoküsimust, kui väga suurte raskustega seotud nähet, ei saaks üldse võtta eelarvesse uute vabrikute asutamisel meil). Päril puhtalt — absoluutselt — majanduslikult rippumatud me ei saagi olla ja kui me tõepoolest tahaksime seada niisuguse sihi oma majanduspoliitika aluseks, siis jõuaksime õige pea suurte pettumusteni. Seepärast, kui me allpool räägime Eesti majandusliku rippumatuse vajadusest ja püüetest sinna poole, siis see tähendab võrdset ja kaudset iseolemist: välismailt ostes aineid ja kaupu peab meil olema nende tasuks anda vastu meie maal olevaid ja valmistatavaid aineid. Selles omame üsna kindla majandusliku seisukorra, kui välismailt oste suudame korraldada nii, et need ei ületa seda, mis me ise müüme välismaile. Siiski tõeline püüe peab olema, et välismaale Eesti saadusi veame rohkem kui ise välismaalt sisse toome, see tõstab meie üldist jõukust. Säärane seisukord ei oleks küll majanduslik rippumatus, aga see oleks normaalsetes oludes tunnistuseks maa majanduslikust edukusest ja kindlusest.

Majandusliku rippumatuse küsimuse lähemal vaatlemisel näeme, et me ei saa arvestada ainult üksikute erialadega, milleks vahest olemas loomulikum eeltingimused ja mida erilisel suurel määral võiksime valmis-

tada maailmaturu jaoks, nagu karjasaadused, kartulid, lina, metsasaadused, tsement jne., vaid elu on tõestanud meil ja mujal, et ühtlasi tuleb püüda võimalikult rahuldada oma maa nõuetarviliste ainete ja kaupade järele, sest sellega vähendame tarvet osta välismaalt ja sammume lähemale tõelisele majanduslikule rippumatusele. Seda küsimust meil on puudutatud viimasel ajal üsna sageli, nimelt kodumaa tööstuse edendamise ja kaitse all. Siia kuuluvad soodsate krediitingimuste loomine ja välismaalt tulevatelt kaupadelt kõrgete tollide võtmine, et nende hind meil oleks kõrge ja võimaldaks omamaa vabrikuil ka saada kõrgemat hinda — paremini teenida või vähemasti hinnas võistelda välismaa kaupadega. Lõppeks ei ole tähtsusetat mõnesuguste soodustuste andmine tootvatele majandusharudele, et kergendada neil toodete saatmist välisturgudele.

Kui vaadelda asjale neilt seisukohilt, siis peab ütleva, et kodumaa majanduslikku tegevust on Eesti iseseisvuse ajal küllalt suurel määral organiseeritud ja aidatud jalule. Püüdes majanduslikule rippumatusele ise oma tarvete rahuldamisel on käidud kiiret käiku, on ajuti mindud liiga rutates, nii et kaalumatuid eksisamme on tulnud likvideerida kahjuga. Kuid puhastades meie rahvamajanduse bilanssi väärnähetest jääb siiski järele suur hulk elujõulist saavutist — laialdane kindel alustöö — meie majandusliku rippumatuse loomisel.

Võtame põllumajanduse, kus 1922. a. lõpul (rahv lugemise ajal) oli tegevuses 650,7 tuh. töötavast isikust 616,6 tuhat ehk 94,7 protsenti. Põllumajandus on meie peategevusala. Sel on suur tähtsus rahva toitmise, ühtlasi aga välismaaga kauplemise osas. Põllumajandusele toetub ka kodumaa tööstuse edu — turu ja ostujõu suhtes.

Vaadeldes statistilisi andmeid põllumajandusliku toodangu väärtuse kasvamisest näeme, et netto-toodang 1922./23. majandusaastal oli 182,2 miljonit krooni, kuna see oli tõusnud 1926./27. aastal 234,2 miljonit krooni peale. Põllumajanduse toodangu tegelik tõus samal ajal oli (arvates maha hindade kõikumised) 100 pealt 114,8 peale. See tõus oli võimalik suuremate krediitide varal, mida põllumajandus sai peamiselt soodustatud tingimustel. Arvud Eesti Panga arvetest näitavad, et 1921. aastal oli sealt põllumajanduslikke laene antud 17 miljonit ja detsembri lõpul 1926. a. oli laenude summa kasvanud 416 miljonit marga peale, kuna aga samal ajal kaubandusele antud laenud olid tõusnud 402 milj. pealt 1171 miljoni peale ja rahaasutistele antud laenud 88 milj. pealt 702 milj. peale ja tõenäoliselt kaudselt ka neist summadest läks põllumajandusele ning peale selle mõnesugused riiklikud toetuslaenu-summad ja teised, siis tõeliselt põllumajandusse valgunud laenusummad olid suuremad kui Eesti Panga bilansist see oli otseteel näha. Viimastel aastatel on aga kapitali valgumine põllumajandusse olnud veel suurem.

Põllumajandus on tõepoolest kiiresti arendanud oma võimeid. Ta on täitnud suurema osa maa toidu-

ainete tarbest ja annud ülejääki väljaveoks (või, liha, linad, munad, nahad jne.), kuid teravilja alal ei suudata siiski rahuldada siseturu nõudeid, nii et seda üsna suurel määral veetakse sisse. Läänud aastal tuli sisse teravilja ühes loomatoiduga ümmarguselt 25 miljoni krooni eest, kuna põllumajandusainete üldväljavedu oli 58½ miljonit krooni. Muidugi ei näita see õiget bilanssi põllumajanduse toodangu ja tarvete väliskaubanduses, sest põllurammu, seemned, põllutöömasinad, raud, metallkaubad, koloniaalkaubad jne., mis lähevad põllumajandusse, kaaluvad põllumajanduse väliskaubanduse bilansis üsna raskesti alla. Majandusliku rippumatuse kasuks vist ei ole võimalik palju vähendada sissevedu põllumajanduse tarveteks. (Sest mida me suudame valmistada ise (põllutööriistad ja masinad, piimakodade seaded jne.), seda oleme juba asunud valmistama. Järelikult on majanduslik kindlamale alusele jõudmine siin võimalik ainult põllumajandusliku produktsiooni suurendamise ja ka parandamise — väärtuslikumaks muutmise — kaudu. Seda nõuab põllumajanduse võrdlemisi suur rippuvus välismaa toodetest. Üsna selgesti see paistab silma ebasoodsail põllumajandusaastail.

Põllumajanduse saaduste väljavedu näitab siiski järjekorralist tõusu, olles 1923. a. 24,6 milj. krooni ja 1928. aastal 58,5 miljonit krooni. See on igatahes suur samm majandusliku rippumatuse poole.

Tööstuses võimaldavad edu mitmed meil olevad toorained ja väärtuslik kütteenaine — põlevkivi.

Kalasoollamisäri ja konservide-tööstus

J. BAUMANN

Võrgu tän. nr. 14. Telef. 29-96
FIRMA Olga Tubenthal

Sprotid õlis ja tomatis.

Kilud toosides, ämbrites à 1, 3 ja 9 kg.

Kuivatatud räimed.

Kuivatatud ja soolatud lestad.

Soolatud tursad.

Sool. kilud $\frac{1}{4}$, $\frac{1}{2}$ ja $\frac{1}{1}$ tünnides.

Soolatud silgud $\frac{1}{4}$, $\frac{1}{2}$ ja $\frac{1}{1}$ tünnides

ja mitmesuguseid teisi soolatud kalakaupu.

Võrgu tän. nr. 14. Telef. 29-96

Kauplus:

Kalarand, Kalaturg nr. 10 ja 11.

Kuid tunduvaks takistuseks on loomuliku turu — siseturu — väike ulatus, mis ei võimalda mitmeid tooteid valmistada niisugusel suurel arvul, et valmistamine oleks odav. Pealegi peame vedama sisse mitmeid tähtsaid tooraineid ja oleme seepoolest halvemas olukorras kui mõned lähemad võistlejad maad. Sellele vaatamata on meie tööstus tähelepanuväärselt edenenud. Eriti elujõulisteks antud oludes on kujunenud need tööstusettevõtted, mis end on organiseerinud siseturu tarvete täitmiseks ja valmistavad tooteid, mille järele laialdane nõudmine.

Üldse on seisukord tööstuses niisugune, et mitmel alal oleme saavutanud täielise rippumatuse välismaast ja mitmes teises tööstusharus võiksime olla rippumatud, kui veel paneksime maksma vastavad majanduspoliitilised korraldused. Kuid on ka tööstusharusid, mis annavad peale sisemaa tarvete rahuldamise suuremat ülejääki väljaveoks, seega suurendades üldist majanduslikku rippumatust — vähendades välisvõla peale elamist. Rohkem kui teistel aladel riik on jaganud tootust ja kaitset just tööstusele ja aidanud kaasa selle kiirele edenemisele. Kodumaa tööstuse õitsele aitamise ja Eesti majanduselu rippumatuks kujundamise tähe all on tööstus kasutanud laialdasi laene ja elutseb tänapäevani välismaa võistluse eest kaitstud seisukorras siseturul.

Tungides lähemalt meie tööstuse arenemise praeguse stabiilsuse seisukorda ei saa siiski tunnistada, et tööstus oleks suutnud organisatsiooniliselt ja tehniliselt end kindlustada seevõrra, kuivõrra temale osaks saanud soodustused seda oleksid võimaldanud. Tehnilise võistlusvõime suhtes on tehtud liiga vähe, nii et emme kui ka pärast vajatakse kõrgeid kaitsetolle ka heade eeltingimustega tööstusharudes. Tõsi, põhjust tollide kõrgendamise nõudmiseks annab ka kapitali puudus meil, mis ei võimalda meie tööstusel võistelda krediitingimuste suhtes välismaa toodetega.

Vaadeldes väliskaubandust näeme, et valmis- ja poolvalmisraudsiidid veeti sisse 1928. a. 66,4 milj. kr. eest, kuna samal ajal välja veeti neid raudsiidid kõigest 39 milj. kr. eest. Toor- ja poolvalmisraudsiidid sisse- ja väljaveos näeme ümberpöörduvat pilti, seal oli sissevedu 23,3 miljonit krooni ja väljavedu 39,8 milj. krooni. See näitab mitte üksi suurt rippuvust välismaast, vaid me veame suure osa oma toorainest, mida meil liiga palju ei olegi, välismaale ümbertöötamiseks.

Väljaveos oli 1928. aastal 46 protsenti (58,6 milj. kr.) põllumajandusaineid ja 36 protsenti (45,8 milj.

kr.) tööstusaineid; metsasaadusi oli 16,9 prots. (21,4 milj. kr.). Seega tööstus andis üsna suure osa väljaveost. Kahtlemata õigustab see tööstuse eest hoolitsemist, aga siin peaks alati seisma silmade ees küsimus, kas, kuivõrra ja missugused meie tööstusharud suudavad end kujundada võistlusvõimeliseks seks puhuks, kui kord olude sunnil kõrgeid kaitsetollid peavad vajuma madalamale, kui peame alandama tolle meile sisseveetavatel kaupadel, et mitte anda põhjust tolle tõsta välisriikides meie väljaveokaupadele. Majandusliku rippumatuse küsimus siin on peamiselt tehniliste uueduste läbiviimise küsimus ja võimalikult siseturu rahuldamiseks organiseerumine; s. o. niipalju kui see puutub meie oma kapitalivõimesse. Suurtehased aga vist peavad rohkem kui seni end siduma välismaa kapitaliga ja rahvusvaheliste tööstuslike organisatsioonidega. Seda meeles pidada on eriti vajaline nüüd, kus kaitsetollide küsimus on päevakorral.

Suureks soodustuseks meie tööstusele ja üldse rahvamajandusele on põlevkivi. Me oleme selle kütteaine tarvitamisega juba seevõrra harjunud, et ei tule sageli meelegi, mäherduse suure hulga kivisööde sissevedu see hoiab tagasi. Põlevkivitoodang 1928. aastal oli 318 tuhat tonni, mis kõik tarvitati ära vabrikute ja vedurite kütteks. Kui võtta aluseks, et umbes kolm tonni põlevkivi vastab 1 tonnile kivisöödele, siis kivisütt oleks pidanud vedama sisse 100 tuhat tonni rohkem kui praegu (1928. a. on kivisütt veetud sisse 90,7 tuh. tn. 1,6 milj. krooni väärtuses). Võttes aluseks läinud aasta arvud on olnud kokkuhoidu 1,8 milj. krooni, kuna tänavuste kõrgete sõehindade tõttu kokkuhoid on veel märksa suurem. Tähtis on, et põlevkivi arvel süte sissevedu veel suuresti võib väheneda. Siin on kõige selgemaid nähteid meie siirdumisest majandusliku rippumatuse poole.

Kui lõppeks veel nimetada meie rahanduse stabiiliseerimist ja laialdast ühistegevuse liikumist põllumajanduses, siis saavutised majandusliku iseseisvuse kindlustamise alal on küllalt suured. Kuigi vahest edaspidine areng peaks liikuma tasemini, siis ometi on oodata järjekindlat edu majandusliku rippumatuse poole, kuigi selle all ei tule mõista majanduslikult eraldumist välismaist — kõige ise valmistamist. Oleme raku maailma majanduselu organismis ja meie rippumatus on kõige täielikum siis, kui suudame täita võimalikult tarbekohaselt meile langevat osa maailmajanduses oma parimate eeltingimuste kohaselt end maksma pannes.

J. Rebane.

Nõudke ainult tuntud prov. JÜRGENS'i BOR-TYMOL SEEPI

Londonis suure aurahaga kroonitud. — Kaubamärk: „PESEV LAPS“.

Kõrgeimas headuses tualettseep: vistrikkude, tedretähtede, päevapõletuse ja üleliigse higistamise vastu, teeb naha siledaks ja valgeks.

MÜÜK apteekides, rohu- ja teistes paremates kauplustes.

— Kus on mu ninarätik?
 — Pistid ju selle just põue.
 — Pange veel nõelu, et lilled maha ei kuku.
 — Ai pergelit, ärge torgake!
 — See tähendab ainult head.
 — Aijai, võtke pihik natuke lahti, pingu-
 tab nii kangesti...
 — Nii, see on tsirgukene, mis seal pingu-
 tab... Aga ega haake ei või lahti jätta.
 — On ju pael, siidipael. Pange see peale.
 — See on ju punane. Mõrsja peab küll
 olema üleni valges.
 — Ja veel siin! See on tore pael...
 — Ja sobib Miljale imehästi. See ju katab.
 — All sahtlis on see.
 — Mina ei paneks. Mõrsja peaks küll ole-
 ma valges.

— Pane ruttu, kuuled ju, et on tarvis.
 Noh, nii aga, taha sõlme!
 — Ilus tuleb... Ilus tuleb!
 — See on tore pael.
 — Ja sobib niisuguste punaste pulmadega.
 — Ja Milja musta juuksega.
 Kui sõlm oli köidetud ja mõrsja ümber pöö-
 ris, luges Riikka selgesti laia punase siidpaela
 otstelt:

„Viimne tervitus...
 Öndsad on puhtad südamest...“

Pael oli värvitud, aga paksud, trükitud kir-
 jatähed olid selgesti näha. See oli Kankaa ki-
 helkonna Paranta peremehe hauale pandud
 pärja pael.

Lävekiivil krudises lumi. Koputati jalgu.
 Peigmees astus sisse.

Neis punastes pulmades oli muide väike
 vahejuhtumine, millel hiljem olid saatuslikud
 tagajärjed paljudele Kankaa kihelkonna ko-
 danikele.

Rahvaedustajad Pietikka ja Salenjus viisid
 kõrvaltuppa Kemppaise ja Johanssonni ja jut-
 lesid nendega punakaardi seisukorrast ja
 muustki kihelkonnas. Pietikkal oli käes tasku-
 raamat ja ta tegi sinna ülestähendusi.

— Noh, mehed, ütles ta, sullepea hammaste
 vahel, — kes siit nüüd nii kui esimestena tulek-
 sid noppida, kui justkui oleks tarvis puhastust
 teha. Loodame, et kodanlased ei sunni töörah-
 vast meelegeitlikele tegudele. Aga igaks ju-

huks: kes nüüd siin oleksid, kes ses suures mä-
 sus tuleksid küsimusse?

Johanssonn kohmetus rõõmust, et seltsi-
 mees Pietikka oli temagi valinud nõuandjaks
 niisuguses tähtsas asjas. Kemppainen oli esi-
 mees, oli siis selge, et temalt küsiti. Aga tema,
 Johanssonn, oli ainult liige — ta võis siis kui-
 dagi teistviisi jätta usaldustäratava mulje. Vii-
 maks oli siis temagi silmapilk tulnud, küll oligi
 olnud raske ta elu. Kui oli selle eidegi võtnud
 nii saamatu. Nüüd võisid näha tõusikud ja ko-
 danlased, et temaski, Johanssonnis, oli diplo-
 maat ja käskija. See Tuunagi tütar, kes kii-
 reimal agitatsiooni ajal tegi talle niisuguse tem-
 bu. Salenjus oli ju jõudnud loetleda Lennart
 Mäkimatka, kes pidas Maahiste mõisat, kiriku-
 härra Nahise ja kaupmees Huopose.

— Riikka Tuuna vähemalt on selline! hüü-
 dis Johanssonn ägestunult.

— Tuleb vältida naisi, ütles Pietikka. —
 Kas Mäkimatkad on usaldusväärsed?

— Kaheksatunniline läks Mäkimatkas esi-
 mesena läbi...

— Jaajah, jaajah... Hea küll.

— Aga pagan võtaks: Südamaa Miina!
 hüüdis Kemppainen äkki.

— See nüüd on nii vana kääks, et on kus
 ta on, tähendas Salenjus muiates.

— See andis üles mu venna papi-kuradile,
 küll see tuleb taeva toimetada... hahhahah...

— Tuleb vaadata, et ei makseta kätte isik-
 likel põhjusil, tähendas Pietikka kindlalt. — See
 punane liikumine on püha asi ja seda ei saa
 tõmmata alla röövimise ja tapmise tasapinnale.

Silmapilguks jäid kõik vait.

— Ainult vasturevolutsioonilised jõud tu-
 levad toimetada teelt eest ära, seletas Pietikka.

— Ei, ei röövimise ega tapmise tasapin-
 nale, kordas Johanssonn. — Aga Tuuna Riikka
 paiskas kõik valimiskuulutised maanteele, vank-
 rilt maha. Küllap see on ju vasturevolutsiooni-
 line toiming. Ja meie lehte on ta keelanud oma
 silma alla tuua.

— Ja küllap viina on tarvitatud kõigis re-
 volutsioonides, sosistas Kemppainen targana ja
 õiglasena.

— Papp on ässitanud kirikukantslist, üt-
 les Salenjus, — ja ei ole hoiatusest hoolinud
 ega millestki. Teda on küll hoiatatud.

— Papil on nii paks kellakett, ütles Kempainen, — et selline tuleks võtta ühiskonna hoiule.

— Kiriklas harjutavad lapsedki vasturevolutsiooni! hüüdis Johansson.

— Ahoselt läks poeteenijagi Saksa.

— Jaajah, jaajah. Paneme üles. Mitte selleks, et seda loetelu tarvis läheks. Loodame viimase silmapilguni, et härrasrahval tuleb aru pähe. Hoiatan veelgi, et ei lastaks asja minna isikliku kättemaksu ja röövimise kallakule pinnale. Ja muidugi on ilma ütlemata selge, et see asi jääb meie vahele.

— See on selge kui Kempaise moori kohv! naeris Johansson ja pakkus aupaklikult kummardudes rahvaedustajaile paberossi.

Saalis kõlasid elagu-hüüded. Mehed, kõik neli, segasid end rahvamõllu.

Ühel pimedal pärastjõulusel õhtul ilmus Tuuna kööki vana mees, kes palus öömaja. Riikka Tuuna pesi riistu väikese lambi valgusel, kuna õli oli õige napilt. Tüdrukud tulid lüpsmast, seelikud kõrgel ja jäätanult kahisedes. Kass sai piima alustassile laua alla ja lakkus seda tasa.

— Sünnib minna muidugi sauna poolele, sundis Riikka võõrast taga.

— Kui võiksin saada midagi söögipoolist, ütles mees, kuna hääl värises.

— Seda ei ole nüüd palju kellelgi. Sööge, kui tahate seal tüdrukute seltsis. Kas võõral on paberid korras, et talus ei tule pahandusi.

— Peaksid korras olema.

Tüdrukud istusid teineteise vastu, üks akna all, teine pöngil, ja närised suurte rukkileivatükkide küljest. Vanamees kastis leivapala samasse soolakaussi kui nemadki. Keegi ei kõnelenud. Kell tiksus. Kass magas ahjuküljel. Riikka laskis koera sisse ja kadus.

Agas koer kargas vanamehe juure ja hakkas rõõmsasti vinguma ja ta käsi lakkuma.

— On aga teil sõbralik koer, üritas vanamees kohkunult. — On vist kutsikas. Soh, soh... Ei see või vist olla hea vaht, kes nii soostub oma ametiga.

Tüdrukud vaatasid pikalt ta otsa ja ütlesid, et on kutsikas ja et need venelased on ta õpetanud niisuguseks, et ta on igamehe sõber. Võõras ütles kiiresti head ööd ja tüdrukud kuulsid teda kobinal trepist alla sammuvat.

Mis? Kas ta tuli tagasi?

Riikka Tuuna istus Eino-Ilmari kiiktoolis, silmad kinni, kui ta saalist kuulis samme.

— Kes seal on?

— Riikka... hsss! Mina see olen. Kas ei tunne? Ole Jumala pärast tasa.

— Kes mina?

— Kas sa nüüd ei tunne? Eino-Ilmari ma olen. Kas oskad rahulikult minna kööki ja saata tüdrukud magama... Noh, aga Riikka, hea inimene...

Riikka oli vajunud oma vennakese rinna vastu. Ta neelas seal mingit kuiva naeru, katkudes kätega poisi õlgu, käsivarsi, kaela, nägu.

— Nii, nii, mina see olen. Aga ma olen hirmsas hädaohus. Kui need koerad saavad teada, et mina olen siin, siis ma ripun võllas ja sina samuti. Mine nüüd siis kööki ja katsu tüdrukud saata magama. Või saada neid küsima võõra pabereid... või veel parem: mine ise, ja kui ei leia vanameest toast, siis imesta ja avalda arvamist, et ta on vist läinud mujale. Vaata, koer, see pagan, see tegi mulle niisuguse tembu, sest ta tundis mu. Aga öde — nüüd pead olema terasest, nagu ennegi oled olnud.

— Mina ei või valetada, üritas Riikka oma tusas.

— Mas sa räägid? Valetada? Kas tahad mind võllapuusse? Kas nüüd on küsimus valetamisest? Sina oled halb ja juhm.

— Olen mis olen. Aga kõnelgem mõnest tähtsamast asjast. Kas oled tõesti siin? Kuidas oled tulnud? Kus oled olnud?

Eino-Ilmari sai murelikuks.

— Minul ei ole siis kaitset sinu juures. Kui mind tullakse siit otsima, siis sa ütled kohe, et olen siin.

— Ära piina mind, poiss, sa tead ju, et ma pean tõest kinni hoidma. Kes sind siit otsiks?

— Nad teavad asju paremini kui ükski meist. Neil on nuuskijad igas kohas. On väga võimalik... isegi arvata, et nad nüüdki teavad, et üks vanamees komberdas külasse, ja tulevad uurima, kuhu ta on saanud. Tüdrukud jutustavad, et koer tundis mu ära. Siis olen ma kinni.

— Oi, Eino-Ilmari, et tulidki. Kuidas mina võin sind kaitsta? Ei valeta, tead seda. Mis minule siis jääb, kui loobun tõest?

— Ma ei oleks õieti pidanud siia tulema. Agas kartsin sind närbumat teadmatuse pärast. Me elame küll kõik, Toivo, Arvo, Olli... kas on kindel, et kõik siin magavad? Kas siin ei ole kedagi? Toivo ja Arvo läksid valepassidega üle piiri. Mina põgenesin öösel politseivanglast, kust mind pidi saadetama Venemaale. Keegi härra andis mulle oma palitu, mütsi ja prillid ja nende varjul ma pääsin läbi linna. Olin nädala haigemajas. Sealt sain arstitunnistuse, et pean minema Jämtlanti kopsusid parandama... Kellegi Armas Laakso passiga läksin Jämtlanti. Mind keegi ei kahtlustanud, käisin rind sisse surutud... Noh, mida nüüd, Riikka, sa ei ole ühtigi rõõmus mu tuleku üle?

— Niisuguste valedes varjul sa oled säilinud?

— Tõde oleks mu otsekohe tõuganud surmasuhu, saad sest ometi aru. Ma olen õppinud kavalaks, oi, ei aima, kui kavalaks! Ja sinagi veel õpid.

— Ei iialgi! Ei taha!

— Oota sa aga, kui tuleb häda.

— Teie kõne olgu jah-jah ja ei-ei.
 — Olge kavalad kui maod ja tasased kui tuvid... Olli läks sügisel üle jää... Ta tappis kolm sandarmit. Küllap need ta rusikaid mäletavad. Ühe hirmus jõleda nuuskija löi ta uimaseks ja viskas lahtisesse auku. Nii, nii, sest muidu need oleksid tapnud tema. See'p just on sõjas: kui mina ei tapa sind, siis sina tapad minu.

— Oi hinged-viletsakesed, hinged-viletsakesed.

— Ära sa hädalda, meelegendus on hea asi ja kavalus on sõjas parim abinõu. Ole terasest, öde, nii nagu ikka oled olnud. Ära sa oma tõe topi igasse kohta, kuhu see ei kõlba. Otsekoheselt öeldud: sinu pedantlik tõe tuleks sõja ajaks sulgeda altarikappi ja võtta siis jälle välja...

— Poiss... ei tunne sind, mis sulle on pähe tulnud?

— Olen kogenud tõe ja muinasjuttu, olen seigelnud, elu on olnud täis hädaohte ja võite. Kõik on olnud kui muinaslugu ja luule, mida aga tahad. Tüdruk, ärka ja saa minust aru. Saa aru, mis seisab sul ees, meil soomlastel ees: sõda.

Riikka vaikus pettununa ja rõhutuna. Viimaks küsis ta Toivo, Arvo ja Olli järele. Eino-Ilmari päästis tulema kiire sõnadepurske, mis mõjus kui sajuhärmatis.

— Nende käsi käib hästi. Ei ole näinud neid, aga nad on pööraselt harjutanud Lockstädter-Lageril ja ootavad nüüd Liibavis Soome vabastamishetke. Seal on Olli küttide rühmas. Poiss-kurivaim valetas enese olevat kalexateistkümnenaastase. Nad neelasid vale kui maiuspala ja Olli hoiab nüüd minu teada kuulipildujaid... Seal on palju meie inimesi, üle tuhande vähemalt. Ja nüüd on mõned kütid tulnud kodumaale korraldama kaitseliite. Põhjamaal nad on juba... suurel jääl harjutatakse jõulupühade ajal nii et kajab. Kas tead, mina oskan niisuguse laulu, et läheb rõõmust hulluks, kui seda kuuleb. Tule siia, siis laulan sulle kõrva sisse. Aga sina ei tohi uneski korrata seda, pea seda mees. Kui ma oskaksin sulle nüüd nii sosistada, et sa aru saaksid. Mind ajab ikka nutma, kui seda kuulen. Noh, kõrv nüüd siia, tüdruk... Kas oled õige harras, nagu oled kirikus, kas oled valmis? Kuule siis:

Sügav on meie löök, viha võitmatu, meil ei armu, ei kodumaada. Kogu õnn meil mõõga otsas on, ei rind tohi härdaks saada. Maale hurmates kõlab me sõjahüüd, kui ahelaid purustame. Ei julgus meil enne raugeda või, kui vaba on Soome rahvas.

(Järgneb.)

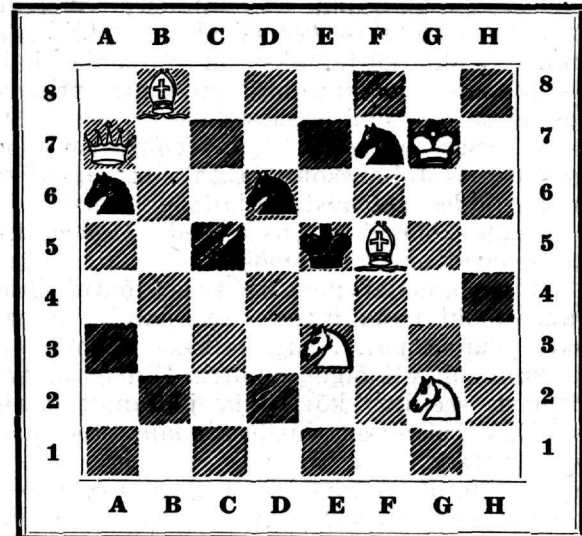
MALE.

Toimetaja A. Burmeister.

Ülesanne nr. 90.

Kokku seadnud L. Blumenoff (Rakveres).
 „Kaitse Kodu!“ originaal.

Mustad.

Valged.

Valged: Kg7, La7, Ob8 ja f5, Re3 ja g2.

Mustad: Ke5, Ra6, d6 ja f7.

Valged annavad matt kahe sammuga.

Selles ülesandes tegutsevad kolm musta ratsameest: üks neist võis „lavale“ ilmuda etturi moondamisega.

Lahendused palutakse saata: Tallinn, Narva mnt. 26, krt. 6, A. Burmeister.

G. Puis'i ülesande nr. 84 lahendus.

1. Rd7 — c5, Ve7: f7,
2. Rc5: e4 annab matt.

Teised variandid on kerged.

F. af Geyerstam'i ülesande nr. 85 lahendus.

1. Lg7 — a1, Kf3: g2,
  2. Oc2 — e4 annab matt.
1. (Lg7 — a1), ükskõik,
  2. L annab matt.

Õiged lahendused ülesannetele nr. 84 ja 85 saatsid: prof. Th. Lemba ja stud. techn. V. Tepaks (Tallinnast), proviisor K. Pärt (Valgast), J. Kalmus (Vändrast).

Tänases numbris:

Leo Sepp.: Missugusele majandusalale ehitada?

E. V.: Vaaraodemaa iseseisvaks.

Mansa: Veerandsaja aasta eest Ljaojani all.

D. Buxhoevden: Kuidas tuleb hävitada linna paisatud sõjagaasi?

E. Oskar.: Naiskodukaitse suurpäevad Saaremaal.

A. P.: Ülemaailmised rahvusvahelised laskevõistlused Stokholmis.

— Oma kodu kaitseliidu Tallinna malevale.

K. L.: Üleriiklikud kaitseliidu ujumisvõistlused.

J. Rebane: Majandusliku rippumatuse poole.

Maila Talvio: Kured (järg.)

Male.

„POLARIS“

EESTI KINNITUS-AKTSIA-SELTS

---

võtab vastu järgmisi kinnitusi:

Tule-, murdvarguse, veo-, väärtsaadete, kasko- (laevakerede) ja klaasi-

kinnitusi.

Seltsi põhi- ja tagavarakapitalid ületavad Kr. 600.000.—

Seltsi asutamisest peale on kahjude eest välja makstud üldkokku Kr. 1.599.690.38

Soliidne edasikinnitus!

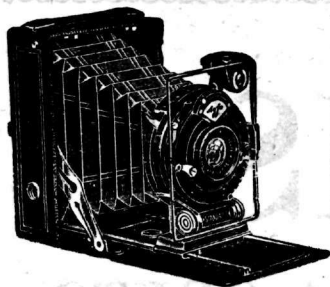
Kahjud likvideeritakse viivitamata!

Juhatus asub Tallinnas Vana Viru 12. Kõnetr.14-41,
7-38. Telegraafi-aadress: „Polaris“.

Osakond asub Tartus Lihaturg 7. Kõnetraat 6-75.
Agendid kõigis linnades ja maakohtades.

Hoidke raha!

Ostke ainult
asjatundja
juurest!

Suurim valik:

prille,
laskmisprille (Schliessbrillen),
prismakiikreid,
kompasse,
ilmanäitajaid.

Fotoaparaate, plaate, pabereid jne.

Taskunuge, habemenuge, habemeajamis-
aparaate

saadaval vanimast optikaärist

G. BERGER TALLINN, NUNNE 1.
TELEFON 31-09.

J. M. LEESMANNI

konservivabrik

Tallinnas, Võrgu t. 27.

Telef. 22-43

Soovitab suurel viisil:

Kilukonserve,

Sprotte õlis

ja tomatis,

Skumbriat

tomatis.

A. MARIPUU

Pesu- ja pudukauplus.

Asut. 1909.

Harju tän. 31. Telef. 19-35.

**Triikpesu. - Trikoo- ja
valge pesu. - Sukad,
sokid, kindad ja muu
pudukaup.**

Oma töököda.

Hinnad mõõdukad.

Kõik saadused tuntud headuses.

Saadused nii daamidele kui härradele.

H. MARKOVITSCH

Viru tän. 15, telef. 26-52

Suurim valik kelladest

ZENITH

ja teistest maailmakuulsatest
vabrikutest.

Kuld- }
Hõbe- } asjad
Kristall- }

Müük en gros ja en detail.

Hinnad võistluseal!

PLEKITÖÖSTUS G. LINHOLM

TALLINNAS, V. KALAMAJA 32

TELEFON 26-83

Valmistab kiiresti ja korralikult kõiksugu plekist õli-, piima- ja transportnõusid; kompeki-, kilu-, sproti-, konservi-, värvi- ja kreemikarpe

Töö headuse eest vastutus

Hinnad mõõdukad

Soovitan laost:

Valget plekki J. C.

” ” X

” ” X X

” ” X X X

” ” X X X X

Siberi plekki 10^{tt}, 12^{tt},
14^{tt}, 16^{tt}, 18^{tt}, 20^{tt} Tfl.

Tsingitud plekki 10^{tt}, 11^{tt},
12^{tt} Tfl.

Tinutatud vitsrauda

Tinutatud traati

Inglistina.

K./M. „MARS“

Harju tän. 23 Tel. 8-53

Elektritarvete kauplus ja installatsioonibüroo.

Võtab enda peale elektervalgustuse ja jõujaamade sisseadmise töid linnades kui ka maal.

Kuulsate Viini hõõglampide

„METALLUM“

ainuesindaja Eestis.

W. WUNDER

Kullasepa- ja kellaäri Th. Grün ja Ko.

Harju tän. 28. Tallinn Kõnetraat 17-05.

Alaline suur väljavalik kalliskividest, kuld-, hõbe-, email- ja kristall-asjadest, niisama ka kõige kuulsamate Schveitsi vabrikute kelladest. Kõik alasse puutuvad tööd, parandused ja tellimised täidetakse parimate meistrite poolt kõige kiiremas korras.

Parfümeeria,
kosmeetika
ja majapidamise
tarbed.

Miks on «ERMA» väikekalibriline püss kõige parem?

1. tema lööknõel on kerge ja käik lühike — kõigest 5 m/m. — seepärast süütamine ülikiire;
2. tema laskmine on väga täpne;
3. tema uuem mikromeetriline diopter on pealt, keskelt, lukukarbi peale lükatav, on suure taldrikuuga ja seisab silmale lähedal;
4. tema hind on võrreldes teiste vabrikute samaväärtuslike püssidega kõige odavam.

Esindus: **Rud. Passup & Ko,**
Tallinn, Pikk tän. 36.

Eelseisvateks meistervõislusteks soovilame laosi mikromeeter-dioptreid Jaapani püssidele.

EESTI KLAASITÖÖSTUSE O.-Ü.

„E K O“

Suurim õonesklaasitööstus Eestis.

Suurim õonesklaasitööstus Eestis.

Töövõime kuni 125.000 kilogrammi klaaskaupa kuus, mis statistiliste andmete põhjal Eesti turgu täies ulatuses rahuldada võib.

Valmistab igasuguseid

majapidamise tarbeid ja pudeleid.

Härrad kaupmehed, meie tehase ostate teie soodsate hindadega teile tarvilikku klaaskaupa, mis oma headuse poolest paljude välismaa tehaste töödest parem on. Hooaja kaupade peale on tellimiste vastuvõtmine alanud, nagu: lambiklaasid, lambikuplid, õlitoosid jne.

Kaubaproovid 1929. a. näitus-messil välja pandud hoones „D“

Tellimiste täitmine kiire ja korralik

Tellimiste täitmine kiire ja korralik.

Tehas:

Kontor:

Eidaperes, tel. Lelle 6-b.

Tallinn, Viru uul. 13, tel. 9-03 ja 23-03.

Tarvitajad, nõudke Eesti klaaskaupu!

Tarvitajad, nõudke Eesti klaaskaupu!

Palume lahkesti tähele panna meie suurt väljavalikut

MÖÖBLIRIETES

plüüsis, gobeläänist, damastist ja crepongist

Põrandavaipades

plüüsis, jutest ja linoleumist

Seinavaipades

gobeläänist

Linikutes

plüüsis, jutest, kokosest ja linoleumist

Aknakardinad

kirjud ja valged.

Ukseeesriided

Linoleum

põranda kattedeks

pruun, roheline, terrakotta, graniit, trükitud mustriaga ja läbi mustriaga.

FIRMA

„SELEKT“

Tallinn, Pikk tän. 12. Mundi tän. nurgal.

Teie riietute kõige paremini ja kõige elegantsemalt ajakohase hinnaga

K/M. „LYON'IS“

Tallinnas, Harju t. 39. (Kuld-Lõvi vastas).

Kaubamajas leidub suurim valik meeste ja naiste üliriideid.

Hinnad ja tingimused on soodsamad kui mujal.

Riigi- ja omavalitsusteenijaile orderite järele.

Kokkuhoidlik kodanik külastab kindlasti **K/M. „LYON'IS“**.

Nõudke ainult

A. BRANDMANN'I

*tehase kakaod, missugune on alati,
saadaval värskena ja heamaitselisena.*

**Riide- ja pudukauplus
Karl Müller**

Tallinnas, Vana-Kalamaja t. nr. 27,
soovitab oma ärist odavate hindadega
kõiksugu hooaja riide- ja pudukaupa
mitmesuguses valikus.

Tähelepanu!

Tähelepanu!

Karl Müller

Tallinnas, Vana-Kalamaja nr. 27.

Külastage

**„Grand-Hotell“
restoraani.**

Mängib parim daamide
kapell

Vene köök.

**VÄRVI-, ROHU- JA PABERI-
KAUPLUS**

E. Reinson

TALLINNAS

Uue ja Vana Kalamaja nurk nr. 9/26.

Soovitab maalritele: värnitsat, tärpentiini,
bensini, tina- ja tsinkvalget, prantsuse
ookrit, õliväre, lakke, pintsleid, tapeete,
seinapappi, naelu, seebikivi, kampolit
j. n. e.

Lõhnaõlisid, puudreid, lõhna-
seepe, pesuseepe, pesu- ja söö-
gisoodat, pipart, vürtsi j. n. e.

Koolilastele tarbeaineid, paberit, kirjutus-
ja joonistusmaterjale.

K/M. K. G. MOLODSOW.

Oma mehaaniline töötuba,
jalanõudeladu, pesu- ja moe-
kaubad. „Tretorn'i“ kummi-
vabrikute saaduste esindus
Eestis.

Tallinn, Viru tän. 6. Tel. 34-15.

— Oma maja. —

Omaavalitsuse ja riigiteenijatele müük
orderite peale.

A. Tõnisson & Ko.

SUURIM TÖÖSTUSLIK JA KAUBANDUSLIK ETTEVÕTE ERIALAL

Tallinn, Rüütli tänav 28/30

Telef.: Kab. 25, kontor 4-80, era-telefon 11-83   Telegrammi aadress: „TÕNISKO—TALLINN

TÖÖSTUSE OSAKOND: Keskküte, vesivarustus, kanalisatsioon: majadele, saunadele, supelusasutustele, meiereidele jne. Kaevude puurimine käsitsi ja jõuga. Auto-geeniline metallide keetmine. Sepa- ja masinatööstus.

LAOD: Meie ladudes on alati saadaval suuremal arvul kõiki meie tööstuse alasse kuuluvaid materjale, nagu: Torud, mustad ja tsingitud. Katla-, malm- ja tsementtorud ja neile kuuluvad ühendusosad. Vannid, klosetid, köögikausid, armatuurid, kraanid, ventiilid. Käsi- ja jõupumbad sügavvee- ja harilikkudele kaevudele jne.

PIIMAÜHINGUTE tellimised võib täita ka P. K. „Estonia“ kaudu.

A.-S.

„LIHAPRODUKT“

Eksport-tapamajad, külmutushooned ja vorstivabrik
asub endises Aktsia-Selts „KÜLMETUS“e ruumides, Koplis, Bekkeri tehases nr. 1.
Telefoni nr: 21-12 ja Koppel 22.

Linna kontor:

Vilmsi tän. 56. Telefon 34-19.

O s t a b

veiseid, lambaid, vasikaid ja sigu sise- kui ka välisuru jaoks.

Valmistab

iga päev igasuguseid värseid vorste kui ka suitsetatud sealiha (sinke, roulette, ribi jne.) sise- kui ka välisuru jaoks.

A.-s. Kapsi & Ko osakond

„Lõhkevõime“

Tallinnas Rüütli tän. 15. Telef. 16-20.

Soovitab oma rikkalikust laost kõiksugu käsituskindlaid lõhkeaineid, lõhkekekapsleid, süütenõõri, kapsliiange, süüteaparaate, elektrisüütajaid, priima kivipuuriterast.

Paneb toime põllumeeste seltside ja põllutöökoolide soovil lõhkekursusi ja annab kõiksugu selgitusi kirjalikult lõhkeainete ja tööde alal.

Põllumehed ja aednikud, ärge istutage ühiki viljapuud kõva maa sisse, vaid kobendage maa lõhkeainetega enne istutamist. Kui teie viljapuud hakkavad vananema, siis kobendage maa nende ümber lõhkeainetega. Tagajärjed on üllatavad.

Riigi trükikoja kirjastusel ilmunud

raamatud:

1. Tempelmaksu seadus	Kr. 1,50
2. Ehitustööde tehnilised nõuded	„ 1,25
3. Seadused ja määrused hariduse alal	„ 3, -
4. Mõõtude käsiraamat (kokku seadnud kaubandusinspektor A. Tamm)	„ 0,50
5. Tsekiseadus	„ 1,50
6. Riikline aadressraamat 1929/30	„ 6,50

Saada Riigi trükikoja laost ja parematest raamatukauplustest.

Suitsetage „Laferme“

Manon.

Baar.

Stella.

Diva.

MAKSUTA

Meie tahame oma ostjaskonnale valmistada heameelt ja anname neile kes meie juures messil 24. augustist — 2. septembrini 1929. a., kioskis nr. 74, ostavad ühe

maailmakuulsa STOMATOL preparaadi,

ja nimelt 1 tuubi hambapastat või 1 pudeli suuvett, karbi parimaid A.S. „Laferme“ paberosse „MANON“ (20 tükki — 35 senti.)

täiesti maksuta.

Stomatol-hambapasta

harilik tuub — Kr. 0.60
hiiglatuub — Kr. 0.95

Stomatol-suuvesi

väike pudel — Kr. 1.25
suur pudel — Kr. 2.50

Tarvitage Stomatol-hambapastat ja -suuvett!

Suitsetage „LAFERME“!

STOMATOL teeb hambad terveks, tugevaks, lumivalgeks

Kaubamaja

F. Vahjmeister

Tallinnas,

S. Tartu mnf. 1. — — Kõnetraat 50 ja 870.

**Raua-, töö- ja terariistade,
masinate ehitusmaterjali
ja majapidamistarvete ladu.**

**Ehitajatele igasugu ehitus-
materjali.**

Müük suurel ja väikesel arvul.

Tallinna Eesti Kirjastus-Ühisuse trükkkoda, Pikk tän. 2. 1929.

Suitsetage „Laferme“

Manon.

Baar.

Stella.

Diva.